

ΜΟΥΣΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΑ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΩΝΥΜΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Ε
Ρ
Γ
Δ

Α
Θ
Ι
Σ
Δ

1916

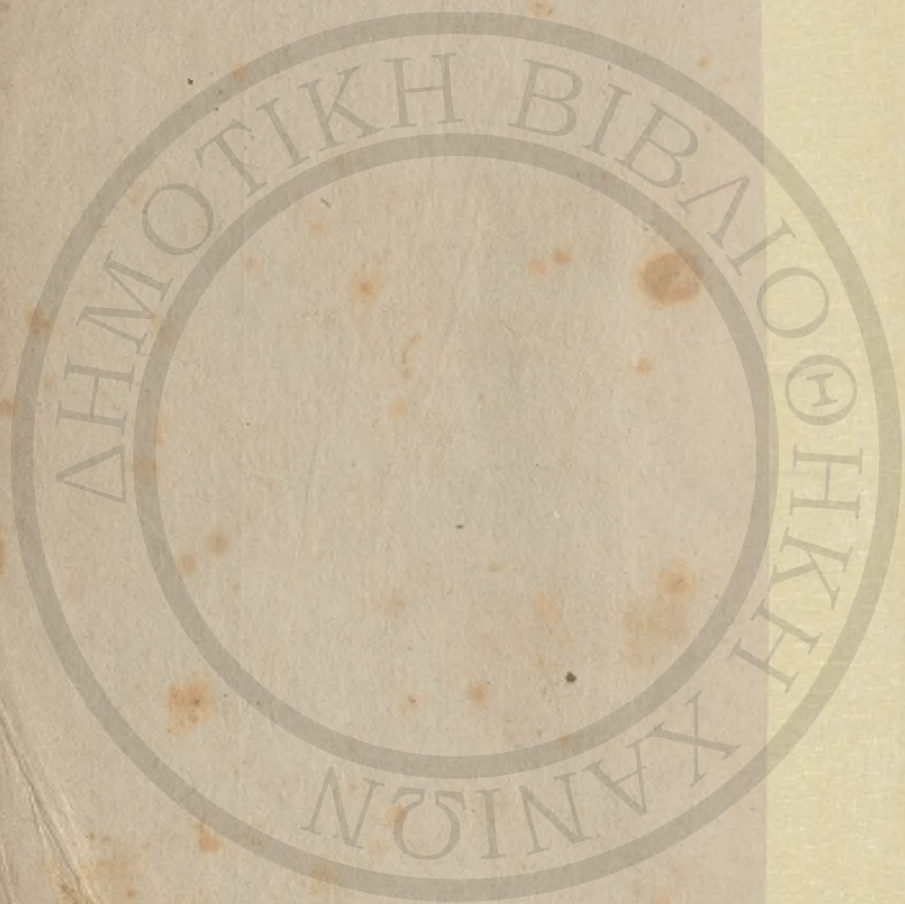
ΤΙΜΗ

ΔΡ. 1

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

889.2

ΚΑΖ

780

29/1/18

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΧΑΛΚΙΔΑ	
Λ/Σ. Υποβ.	23/24
Χρονολ. Έγγραφ.	26-11-1963
Επισκόπης	N. 069, Θεοτόκο
Αριθ.	6892/ΚΑΖ

Ο ΠΡΟΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

Δ. Ανδρουγιάννης

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΩΜΟΙΡΗ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΥΠΩΜΕΝΑ.

- ΕΡΓ. 1. Τρεις ΜΗΛΛΑΝΤΕΣ ΠΙΑΝΟΥ. — Ἡ καθεμιά Δρ. 1.—
- » 3. ΑΠΟ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ, τραγούδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο, (2 σειρές). — Ἡ καθεμιά » 2.50
- » 4. ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΠΙΑΝΟΥ. » 2.—
- » 6. Ἀπὸ τὶς ὨΡΕΣ τοῦ Μαλακάση, 3 τραγούδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. — Τὸ καθένα » 1.—
- » 7. Ἀπὸ τὸν ΓΑΜΠΟΥΡΑ ΚΑΙ ΚΟΠΑΝΟ τοῦ Πάλλη, 7 τραγούδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. — Τὸ καθένα » 1.—
- » 8. ΓΑΜΒΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΗΛΙΣΤΟΙ τοῦ Παλαμᾶ: Μέροσ Α'—ΜΑΓΙΟΒΟΤΑΝΑ, γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. — Ὁ τόμοσ » 8.—
- » 11. ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ (εὐκόλῃ κομματάκιᾳ πιάνου). — Ὁ τόμοσ » 2.—
- » 14. Ἀπὸ τὰ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ: Η ΚΑΤΑΡΑ, γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. (Ἐξαντλημένο). » 2.—
- » 18. ΤΡΕΙΣ ΚΟΠΕΛΑΕΣ ΔΙΓΕΡΕΣ, στίχοι τοῦ Παλαμᾶ, γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. » 1.—
- » 20. ΤΟ ΘΑΜΑ, ὄρθλοσ, γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. » 2.—
- » ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (Πρώτῃ σειρά). » 1.50
- » ΕΜΠΡΟΣ! Θούριο, στίχοι τοῦ Παλαμᾶ, γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο. » 1.—

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΜΕ ΤΡΙΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΙΝΤΕΡΜΕΔΙΟ

ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΩΝΥΜΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Ε
Ρ
Γ
Α

Α
Θ
Η
Ν
Α

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ.

1916.

889.2
ΚΑΖ

Ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ, μουσικοσυνθέτης και διασκευαστής του έργου τούτου, «έχει μόνος τὸ δικαίωμα νὰ δημοσιεύῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἐν θεάτρῳ ἢ δημοσίᾳ αἰθούσῃ παράστασίν του ὑπὸ θιάσου ἠθοποιῶν ἢ ἐρασιτεχνῶν». — Νόμος ΓΥΠΓ' τῆς 9 Δεκ. 1909, «Περὶ συγγραφικῶν δικαιωμάτων τῶν θεατρικῶν ἔργων», ἄρθρα 1 καὶ 9.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ.

Ὁ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, τραγωδία τοῦ Πέτρου Ψηλορέττη (κ. Ν. Καζαντζάκη), χωρισμένη σὲ δυὸ μέρη μὲ ἰντερμέδιο, εἶναι γραμμένη ἀπὸ τὰ 1908. Εἶχε ὑποβληθῆι, καὶ πῆρε τὸ βραβεῖο, στὸ Λαοσάνειο Δραματικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1910 μὲ τὸν τίτλο ΘΥΣΙΑ, ὅπως ἀναφέρεται καὶ στὴν ἔκθεσι τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς, ποῦ εἶναι τυπωμένη στὸ περιοδικὸ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ (Ἔτος I', τεῦχος 232, 31 τοῦ Μάη 1910). Στὸ ἴδιο περιοδικὸ (τεῦχος 233-234) πρωτοτυπώθηκε τὸ κείμενο τῆς τραγωδίας «ἀφιερωμένο στὸν Ἰάδ». Καὶ τὸν ἴδιο χρόνον τυπώθηκε χωριστὰ σὲ τόμο (16°, 19 X 14 ἐκ., σελ. 47).

Ἡ μουσικὴ τραγωδία, ἔργο τοῦ Μανώλη Καλομοίρη, κατὰ τὸ διασκευασμένον κείμενον ποῦ ἐδῶ τυπώνεται, ἔχει συντεθεῖ σὲ διάστημα $2\frac{1}{2}$ χρόνων, ἀπὸ τῆς Λαμπρῆ τοῦ 1913 ὡς τὸν Ὀχτώβριον τοῦ 1915. Καὶ τὴν πρωτοπαρουσιάζει στὴ σκηνῇ τοῦ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μάρτη τοῦ 1916, ὁ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΘΙΑΣΟΣ — Διεύθυνσις Α. ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΥ», μὲ τὴν πρόθυμην καλλιτεχνικὴν ἐπικουρίαν τοῦ ΩΔΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Στὴ διδασκαλίαν τοῦ ἔργου ἔχουν ἐπιστατήσῃ οἱ συνθέτης ὁ ἴδιος καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Ὀρχήστρας τοῦ Θιάσου κ. Στέφανος Βαλιτετσιώτης.

5. 3. 1916.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ.

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ δὲν εἶναι ὄπερα, — ὅπως τοῦλάχιστον ὁ κόσμος συνήθισε νὰ λέγῃ κοινὰ τὸ μουσικὸ δρᾶμα. Δὲν ἔρχεται νὰ παρουσιάσῃ διάφορα κομμάτια μουσικά, δεμένα ὅπως-ὅπως μεταξύ τους μὲ μιᾶν ὑπόθεσιν, ὅπου παίζουσι μέρος μεγάλο καὶ οἱ φανταχτερές στολές. Κάθε ἄλλο. Θέλει, μὲ ὅλα τὰ ἐκφραστικὰ μέσα τοῦ ἡ μουσικῆ τέχνης ἔχει στήν ὑποταγή της, νὰ δυναμώσῃ τὴν τραγικὴν ἐντύπωσιν τοῦ γεννιέται ἀπὸ τὸ δρᾶμα. Καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ ἔχει τὴ φιλοδοξίαν νὰ δείξῃ, ὄχι τόσο, καὶ μόνο, τὸ ἑλληνικὸ χρῶμα, παρὰ τὴν ψυχὴ τὴν ἑλληνικὴν. Γιατὶ ὁ μουσικὸς τοῦ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ προσπάθησε νὰ μὴ σταματήσῃ μόνο στὶς μελωδίαις τοῦ λαοῦ, στὰ ἑλληνικὰ θέματα, παρὰ πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ δημιουργήσῃ νέα θέματα δικὰ του καὶ δικές του μελωδίαις, ἑλληνικὰ ὅμως πάντοτε καὶ μὲ χαρακτήρα ἑλληνικόν.

Διάλεξε ὁ μουσικὸς τὴν τραγωδίαν τοῦ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ, μιᾶ λεύτερη δημιουργία θεμελιωμένη ἀπάνω σὲ γινώριμον δημοτικὸν θρύλον, γιὰτὶ πιστεύει πῶς ὁ θρύλος μονάχα, ὁ μῦθος τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, καλοδέχεται, καὶ τὴ ζητᾷ μάλιστα, τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς μουσικῆς, τὴ μουσικὴν ἀτμοσφαιρᾶν. Σὲ τέτοιαν ἀτμοσφαιρᾶν ἴσα-ἴσα ὁ κόσμος τοῦ θρύλου ὁ φανταστικὸς ζῆ πρὸ ἄνετα καὶ πρὸ ἐντονα τὴν παραμυθένειαν τοῦ ζωῆ.

Βαγνερικὴ βέβαια ἡ θεωρία. Γιατὶ λοιπὸν νὰ μὴ σημειωθῇ ἐδῶ πῶς καὶ σ' αὐτῇ, ὅσο καὶ στὸ μεταχείρισμα τοῦ *Leit-Motiv*, τοῦ ἐξαγγελτικοῦ μοτίβου βαγνερίζει ὁ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ; Αὐτὸ σημαίνει ἀπλοῦστα πῶς παραδέχεται τὴ γενικὴ πρόοδον καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μουσικῆς

δραματικῆς τέχνης, ὅπως τὴν ἔχουνε γενικὰ παραδεχθεῖ ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ μουσικοί, ὅσοι θελήσανε νάναστήσουνε τὸ τραγικὸ πάθος, σφιχτοδένοντάς, δρᾶμα καὶ μουσικὴ σ' ἓνα σύνολο ἁρμονικόν.

Ὅμως ἄλλο νὰ παραδεχτῆς μιὰ θεωρίαν, καὶ ἄλλο πῶς θὰ τὴν ἐφαρμόσῃς καλλιτεχνικά, χωρὶς νὰ γλιστρήσῃς στὴν ἄψυχὴν ἀντιγραφὴν. Ὁ νεώτερος μουσικοσυνθέτης τότε παρουσιάζεται ἄξιος ὁπαδὸς τῆς ιδέας, ἔταν τὴν ἀφομοιώσῃ μετὰ τὴ δική του τὴν αἰσθητικὴν, μετὰ τὴ δική του τὴν ψυχὴν, μετὰ τὸ δικό του τὸν ἐθνισμό. Ἔτσι καὶ τὸ ἑλληνικὸ μουσικὸ δρᾶμα. Μιὰ μετὰ τὸν ἑλληνικὸν γαρχιτῆρά τῆς δημιουργίας του, πρέπει ὅλο νὰ τὸ φωτολάμπῃ καὶ ἓνας ἐντονώτερος μελωδικὸς φωσφορισμὸς, μιὰ διαύγεια μουσικὴ ταιριαστὴ μετὰ τὸν ἑλληνικὸν οὐρανόν, τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν, τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν τὴν καλλιτεχνικὴν.

Αὐτὸ θέλησε ὁ συνθέτης τοῦ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ. Ἄν, καὶ πόσο τὸ κατόρθωσε, θὰ τὸ δείξῃ ὁ χρόνος, ὁ ἀλάθευτος κριτῆς κάθε τῆς τέχνης ἔργου . . .

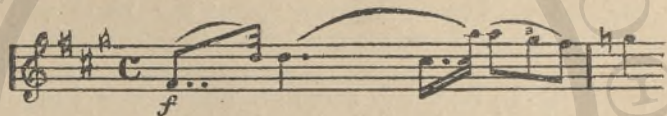
Πρὶν κλείσω τὸ μικρὸ τοῦτο σημείωμα, χρέος μου εἶναι νὰ εἰπῶ τὰ θερμὰ μου εὐχαριστῶ πρὸς τοὺς φίλους μου: — τὴ Μυρτιώτισσα, καὶ τοὺς Ν. Ποριώτη καὶ Γ. Στεφάνου, γιὰ τὴν πρόθυμὴν αὐτῶν ἐπικουρίαν στὴ στιχουργικὴ διασκευὴ τῆς τραγωδίας: τὸν Καθηγητὴ Κ. Ψάχο, γιὰ τὰ δύο δημοτικὰ τραγούδια μετὰ θέμα τὸ Γιόφυρι τῆς Ἄρτας ποῦ εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ καὶ τὸ Σπ. Θεοδωρόπουλον γιὰ τὸ μανιάντικο μυρολόγι ποῦ μοῦ τραγούδησε, — μυρολόγι ποῦ ἦ ἀρχὴ του ἔγινε βάση τοῦ μυρολογίου τοῦ Τραγουδιστῆ στὸ Γ' Μέρος.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ.

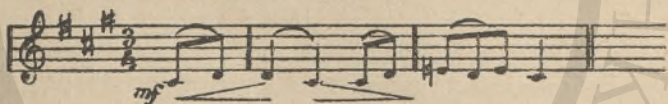
ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΞΑΓΓΕΛΤΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

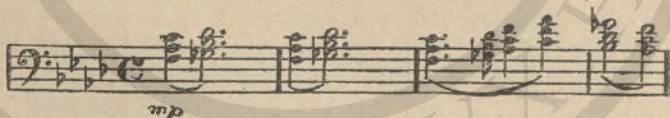
1. ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ,

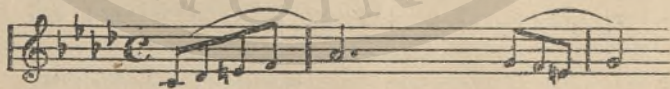
2. ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ.

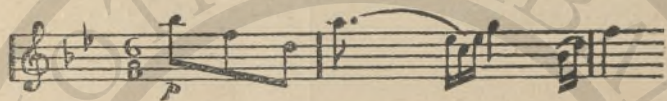
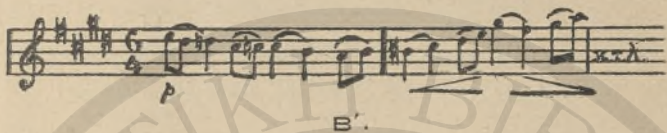
3. ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ.

4. ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ.

5. ΤΗΣ ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ. Α'.

6. ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

7. ΤΟΥ ΓΙΟΦΥΡΙΟΥ.

8. ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΑ.

9. ΤΩΝ ΜΑΣΤΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ.

ΤΑ ΠΡΩΔΠΑ
ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ
ΕΙΝΑΙ:

ΚΑΙ
ΠΡΩΤΟΙ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΑΝ ΟΙ
ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ:

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Κος Ν. ΜΩΡΑΓΓΙΤΗΣ.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Κα Ν. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Κα Α. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ.

ΜΑΝΝΑ.

Κα ΡΕΒΕΚΚΑ (Όλγα Παπαδια-
μαντοπούλου.)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ.

Κα Σ. ΚΑΝΔΥΛΗ.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ.

Δα ΔΑΝΑΗ ΔΑΜΑΣΚΟΥ.

ΤΡΙΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ.

Κα Ρ.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Κος Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΕΡΟΣ.

Κος Μ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ.

ΧΟΡΟΣ ΘΕΡΙΣΤΑΔΩΝ: Άντρες και Γυναίκες.

ΧΟΡΟΣ ΜΑΣΤΟΡΩΝ: Γύφτοι και Γυφτοπούλες.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΑ.

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΣΚΗΝΗ.—Κάμπος. Πλατὴς περῶ ὁ ποταμὸς καὶ χάνεται στὰ βάθη τῆς σκηνῆς. Πέρα, μακριά, ἀνταρεμένες οἱ κορφές τῶν βουνῶν. Τὸ γιοφύρι κάτασπρο λαμποκοπᾷ μέσα στὸν ἀπομεσημεριάτικον ἥλιο.

Οἱ ΜΑΣΤΟΡΟΙ στὴ ρίζα τοῦ γιοφυριοῦ χορεύουν καὶ γλεντοῦνε· ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ φαίνονται ἀνάμεσά τους νὰ παίξουνε ντέφι καὶ καστανιέτες, κ' ὑψώνοντας τὰ μπράτσα τους τὰ γυμνά, νὰ δίνουν τὸ ρυθμό. Μιά μουσικὴ τσιγγάνα, ἄγρια καὶ ἀντάρτισσα, ἀκούεται πρὶν νανοίξη ἡ σκηνὴ κ' ἐξακολουθεῖ, φρόντο ἤχينو, σὲ ὅλα τὰ λόγια ποὺ λέγονται, ὥσπου ὁ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ φύγη ἀπὸ τοὺς μαστόρους τοῦ καὶ τρέξῃ στὴ ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Καθὼς ἀνοίγει ἡ σκηνή, μόνο ἡ μουσικὴ γρικιέται, καὶ θωρεῖς, στὸ βάθος, τοὺς ΜΑΣΤΟΡΟΥΣ μόνο ποὺ χορεύουν καὶ τραγουδοῦν. Οἱ ΤΣΙΓΓΑΝΕΣ λιγωμένες, μὲ τσακίσματα τοῦ κορμιοῦ τους τριγυρίζουνε τὸν ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ.

ΧΟΡΟΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΜΑΣΤΟΡΩΝ.

Σαράντα μαστορόπουλα κ' ἐξήντα δυὸ μαστόροι
γιοφύριν ἐστεριώσαμε . . .

[Χαρὰ στὸν Πρωτομάστορα, χαρὰ καὶ στοὺς μαστόρους !]
γιοφύριν ἐστεριώσαμε στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι.

Ὅλημερὶς τὸ χτίζαμε, κι ἀπὸ βραδύς γκρεμιόνταν
μὰ τώρα τὸ στεριώσαμε περήφανο στὸν ἥλιο.

Χαρὰ στὸν Πρωτομάστορα, χαρὰ καὶ στοὺς μαστόρους !
Ὅστερ' ἀπὸ λίγην ὥρα φαίνονται οἱ ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ, ἄντρες
καὶ γυναῖκες, νὰ διαβαίνουν τὸ γιοφύρι σιγά - σιγά καὶ

περίτρομα, κι ἄμα πατήσουνε στὴν ἀχροποταμιά, τρέχουνε γλήγορα σὰ νὰ γλυτώσανε ἀπὸ κανένα χαμό. Καὶ γεμίζουνε τὴ σπηνὴ ἡλιοκαμένοι καὶ ξαгриεμένοι· ἕνας φόβος κ' ἕνας θυμὸς τοὺς συνταράζει ὅλους· πηγαίνουν κ' ἔρχονται σὰν πουλιὰ τρομαγμένα ἀπὸ κανένα γεράκι ποὺ στέκεται ἀποπάνω τους.

ΧΟΡΟΣ ΘΕΡΙΣΤΑΔΩΝ.

Σίδερο τὸ γιοφύρι!—Σίδερο τὸ γιοφύρι!

— Εἶδες; Εἶδες; Γερό καὶ δυνατό, σὰ βράχος λαμποκοπᾷ περήφανο στὸν ἥλιο!

— Καὶ μὲ δίψα, λαχτάρα,—στὸ ποτάμι ριζώνει!

— Λὲς κ' εἶναι πράμα ζωντανό!

— Λὲς κ' εἶναι πράμα διψασμένο!

ἘΝΑΣ ΓΕΡΟΣ ΘΕΡΙΣΤΗΣ.

Ἄ! θάρχιση πάλι νὰ νανατριχιάζῃ καὶ νὰ τρέμῃ καὶ νὰ σειέται συθέμελο, καὶ τὴ νύχτα πάλι θὰ γκρεμιστῇ σωρὸς ἀπὸ πέτρες καὶ ξύλα κι ἀσδέστες. Τρεῖς φορές τώρα, τὴ βραδυὰ ποὺ τελειώνει τὸ γιοφύρι καὶ στήνουνε, σὰν καὶ τώρα, χορὸ καὶ γλέντια σὲ γύφτοι, ὁ ποταμὸς ξεμανιασμένος φουσκώνει, καὶ πνίγει τὸ χωριό μας!

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΘΕΡΙΣΤΑΔΩΝ.

Σώπα! σώπα! Μὴν ἀναστορᾶς τίς φριχτὲς ἐκεῖνες νύχτες.

Οἱ ἈΝΤΡΕΣ.

Νέφη πάλι, ἰδές,—ἀπ' τίς κορφὲς μὲ κακὸ κι ἀντάρα φτάνουν.

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, περίτρομες.

Σώπα, σώπα! Μὴ μελέτα τὸ κακὸ, γιατί θὰ μᾶς ξανάρθῃ!

Οἱ ἈΝΤΡΕΣ.

Τὰ νέφη φτάνουν!

Ο ΓΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ.

Ἄ! θάρσιση πάλι ν' ἀνατριχιάζη, καὶ νὰ τρέμη καὶ νὰ σειέται συθέμελο, καὶ τὴ νύχτα πάλι θὰ γκρεμιστῆ σωρὸς ἀπὸ πέτρες καὶ ξύλα καὶ ἀσβέστες!

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

Παρθένα μεγαλόχαρη, καὶ σῶσε μας.

ΤΣΙΓΓΑΝΕΣ ΚΑΙ ΜΑΣΤΟΡΟΙ, ἀπὸ τὸ γιοφύρι.

Σαράντα μαστορόπουλα κ' ἐξήντα δυὸ μαστοροὶ γιοφύριν ἐστεριώσαμε . . .

Οἱ Μαστοροὶ καὶ οἱ Τσιγγάνες ἐξακολουθοῦνε ξέγνοιαστοὶ τὸ χορὸ καὶ τὸ τραγοῦδι τους.

Οἱ ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ τρομασμένοι τοὺς κοιτᾶνε καὶ σηκώνοντας τὰ χέρια ἐπάνω, σὲ μιὰ στιγμή ποὺ οἱ Τσιγγάνες λιγωμένες τριγυροῦνε τὸν Πρωτομάστορα, ξεφωνίζουνε:

Παρθένα!

Ἐρμοῦνε μέσα στὴ σκηνὴ τρέμοντας, ξεφρενιασμένες ἀπὸ τὸ φόβο τους, ΤΡΕΙΣ ΚΟΠΕΛΛΕΣ' καὶ οἱ τρεῖς κρατοῦνε τὴν καρδιά τους ἔντρομες καὶ φωνάζουνε:

Ἄ! Παναγιά μου!

Ολοὶ τὶς περικυκλώνουνε:

Τί τρέχει; Τί πάθατε; Ποιὸς σᾶς κυνηγᾷ;

Οἱ ΤΡΕΙΣ ΚΟΠΕΛΛΕΣ.

Ἐκεῖνος! Ἐκεῖνος!

Οἱ Ἀλλοὶ.

Ποιὸς ἐκεῖνος; Ποιὸς;

Οἱ ΤΡΕΙΣ ΚΟΠΕΛΛΕΣ.

Ὁ Γέρο-Ποταμὸς.

Ὅλοὶ ἀποτραβιοῦνται ἔντρομοι.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ.

Ἄκουτε, φοβερίζει καὶ βογγᾷ, θεριὸ ποὺ ἐπιάστη καὶ μογγρίζει!

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΙ Η ΤΡΙΤΗ.

Θέ μου! Ἄκόμα τρέμουμε τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου!

Η ΤΡΙΤΗ.

Φουσκώνει ξαγριεμένος καὶ παλεύει μὲ τὸ γιοφύρι,
καὶ τοῦ δαγκώνει λυσσασμένος τὰ πελέκια, κι ἀφρίζει
κι ἀγκομαχᾷ.

Η ΠΡΩΤΗ.

Κι ὡς νὰ μᾶς δῆ ἀπὸ πάνω του, ἀναστέναξ βαθιά
καὶ λυπητερά, σὰ βῶδι πού σφάζουνε.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ.

᾽Ωω!

Η ΤΡΙΤΗ.

Καὶ γελοῦσαν οἱ γύφτοι.

Η ΠΡΩΤΗ.

Καὶ δίπλα τους ἡ Μάννα δέρνεται καὶ καταριέται τὸν
Αἴτιο!

Ο ΓΕΡΟΣ κουνεῖ θλιβερὰ τὸ κεφάλι του :

Αἶμα θέλει ὁ ποταμὸς νὰ γαληνέψῃ καὶ νὰ μᾶς λυ-
πηθῇ! Πεινᾷ! Δὲν τὸν ἀκοῦτε πὼς μουγγρίζει λιμα-
σμένο θεριό;! Κορμὶ ἀνθρώπου ζητᾷ, δὲν τὸν ἀκοῦτε;
δὲν τὸν ἀκοῦτε;! Πεινᾷ!

᾽Ολοι περίφοβοι ἀφουγκράζονται. Γρικιέται πέρα τὸ χό-
χλασμα κ' ἡ μάνητα τοῦ ποταμοῦ. Καὶ πιὸ σιμὰ ἡ μου-
σικὴ ἢ τσιγγάνα κ' οἱ καστανιέττες κ' οἱ χοροί. Οἱ γυναῖ-
κες περίφοβες τρέχουν ἀπ' ἐδῶ, τρέχουν ἀπ' ἐκεῖ, κι ἀπλώ-
νουνε τὰ χέρια τους καὶ ξεφωνίζουν :

ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ.

Ποῦ νὰ φύγω; Τί θὰ γίνω; Βοήθεια!

— Βοήθεια, Παναγιᾶ! βοήθεια, Παναγιᾶ!

— Σιεῖται τὸ γιοφύρι, μουγγρίζει ὁ ποταμός.

— Ποῦ νὰ πάω; Τί θὰ γίνω; Βοήθεια! βοήθεια!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Ποῦ θὰ πᾶς! ποῦ θὰ πᾶς! Ὁ Χάρος εἶναι
λεβέντης, κ' εἶναι καβαλλάρης·
κι ὁ μαυρός του ἀνεμοπόδης εἶναι·
κι ὅσο κι ἂν τρέχῃς νὰ σωθῆς,
σὲ φτάνει καὶ σ' ἀδράχνει!

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ τρομαγμένες
Φοδᾶμαι! Φοδᾶμαι!

Χωρίζονται τὰ πρόσωπα σὲ δυὸ Χορούς.

Ο ΓΕΡΟΣ. Μαζεύει τοὺς ἄντρες γύρω του, καὶ τοὺς μιλεῖ
μὲ μῖσος.

Ἀκούσατε! Τώρα θάρθῃ ὁ Ἄρχοντας νάνταμείψῃ τὸν
Πρωτομάστορα, ποῦ τοῦ στέριωσε τὸ γιοφύρι καὶ τοῦ
σκλάβωσε τὸ ποτάμι. Κι ἅμα φύγη, τῆ νύχτα παρα-
μονεῖομε ἑμεῖς . . . (Φρικίαση τοῦ χοροῦ.) Δὲν τὸ
νοιώσατε ἀκόμα; — Τὸν Πρωτομάστορα ζητᾶ σφαχτάρι
ὁ ποταμός!

ΧΟΡΟΣ ΑΝΤΡΩΝ. Μιλοῦν ὑπόκωφα.

Μαύρη ὥρα κι ἄραχνη ποῦ πάτησε στὸ χωριό μας!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ. Προσπαθεῖ νὰκούσῃ μισομαντεύει.
Φοδοῦμαι! Φοδοῦμαι!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Θᾶνκι νύχτα . . . στίς λυγαριές, στὴν ἀκροποταμιὰ . . .
Κανεῖς δὲ θὰ μᾶς δῆ, μήτε τὸ φεγγάρι δὲ θὰ δῆ,
μήτε τὸ φεγγάρι, τὰ ἔργα τὰ φριχτά . . .

ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ.

Καὶ θὰ τότε ρίξομε κομμάτι κρέας στὸ στόμα τοῦ
γέρο - ποταμοῦ.

Ο ΓΕΡΟΣ.

Ἄ! ὁ Χάρος εἶναι λεβέντης,
κ' εἶναι καβαλλάρης.
κι ὁ μαυρός του ἀνεμοπόδης εἶναι·

κι ὅσο κι ἂν τρέχῃς νὰ σωθῆς
σὲ φτάνει καὶ σ' ἀδράχνει.

ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ. Ἄντρες καὶ γυναῖκες.

Νάταν νὰ χόρταινε μὲ τὸ κορμί του,
νὰ σπλαχνιστῆ ἑμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μας!

Ἔρχεται πασίχαρος ἕνας νέος ὁμορφος, γλωμός, —
ὁ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, καὶ κρατεῖ τὴ φλογέρα πού ἔπαιζε στὸ θε-
ρισμὸ. Τὰ μάτια του λάμπουνε ἀπὸ μιὰν ἐκστατικὴ χαρὰ:

Ἔρχεται! ἔρχεται!

ΧΟΡΟΣ.

Ποιὸς ἔρχεται; Ποιὸς;

Ο ΓΕΡΟΣ.

Ὁ Ἄρχοντα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Ἢ Σμαράγδα! Ἢ Σμαράγδα!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ. Ξεσποῦνε μὲ πείσμα καὶ φθόνο.

Ἢ κόρη τοῦ Ἄρχοντα! Ἢ Πριγκιπέσσα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Τὴν εἶδα, καὶ χίλιες χιλιάδες τραγοῦδια καὶ καημοὶ
σηκώνουνε τὰ κεφαλάκια τους μὲς' στὴ φλογέρα μου,
καὶ σπαρταρᾶνε σὰν πουλάκια στὸ κλουβί. Κι ἀναπε-
ταρίζουνε κι ἀνοίγουν τὰ φτερά τους, καὶ θένε νὰ ρι-
χτοῦν μπροστά της, νὰ τὴν καλωσορίζουνε καὶ νὰ τὴν
προαπαντοῦν.

ΧΟΡΟΣ.

Σώπα, τρελέ! Σώπα, τρελέ! Σώπα, τί πάλι ὁ ἥλιος σ' ἐ-
χτύπησε.

— Ὁ Ἥλιος κ' ἡ Σμαράγδα!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Σωπάτε! ἔρχεται!

Φαίνεται ἀπὸ μακριὰ ἡ ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, ἐκστατικῶς κοιτάζοντάς τινε.

Εἶμαι τὸ χελιδόνι,
καὶ νά! (Δείχνει τὴ Σμαράγδα.)
Ξοπίσω μου ἡ Ἄνοιξη προβάλλει.

Τὰ μάτια της, τὰ χεῖλη της,
οἱ φούχτες τῶν χερσιῶν της,
τὸ κλάμα της, τὸ γέλοιο της,
τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν της
ὄλα της,
ὄλα της ξεχειλίζουν ἀπ' ἀνθοῦς
καὶ σπόρους τραγουδιῶν!

Καθίζει ἤσυχα κατάχαμα, καὶ διορθώνει τὴ φλογέρα του.

Ἔρχεται ἡ ΣΜΑΡΑΓΓΑ, πεντάμορφη. Ξοπίσω της δυὸ κοριτσάκια, κρατοῦνε δέματα χαρίσματα : Μαντήλια, μπολίδες, βραχιόλια, κορδέλλες, φορέματα . . . Γελαστὴ ἡ Σμαράγδα τίς γλυκοχαιρετᾷ.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Ὡρα καλὴ σας ! Ὡρα καλὴ σας !

ΧΟΡΟΣ.

Καλῶς τὴν Ἀρχοντοπούλα μας.

— Πάντα χαρούμενη, πάντα χαρούμενη ! πάντα !

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, σηκώνεται ὀρθός :

Πάντα χαρούμενη ! Πάντα χαρούμενη !

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Ναί, ἡ καρδιά μου τώρα
ξεχειλάει καὶ λαχταρᾷ.

Καὶ σᾶς φέρνω δῶρα
νὰ χαρῆτε τὴ χαρὰ μου,
τὴ μεγάλη μου χαρὰ !

Γιατὶ πάει πιά . . .

τὸ γιοφύρι μ'ες
 θεμελιώθηκε γερά. (Μοιράζει δῶρα.)
 Νά . . . σὰς τὰ χαρίζω, ἔλα,
 καὶ γι' ἀντίχαρη ζητῶ
 νὰ γελάτε ὅπως γελῶ·
 νὰ χαρήτε τὴ χαρά μου,
 τὴ μεγάλη μου χαρά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Ἄχ! τὰ χέρια σου, Σμαράγδα,
 πῶς μοιράζουν τὴ χαρά!
 Λάμπουνε· θαρρεῖς κι ἀνάβουν
 στὶς καρδιές φωτιά.
 Λάμπουνε, θαρρεῖς, καὶ φέγγουν
 μ' ἓναν πόθο μυστικό·
 λάμπουνε, καὶ μὲ φλογίζουν
 μὲ πόνο γλυκό . . .

Ἄχ! τὰ χέρια σου, Σμαράγδα,
 πῶς μοιράζουν τὴ χαρά!
 Λάμπουνε· θαρρεῖς κι ἀνάβουν
 στὶς καρδιές φωτιά!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Καὶ τί μένει νὰ χαρίσω
 στὸν Τραγουδιστή;

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Ἐνα ρόδο σου ἄς μυρώσῃ
 τὴ θλιμμένη μου ζωή!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Δὲ σοῦ πρέπει ἓνα λουλούδι
 ποὺ γοργὰ θὰ μαραθῇ·
 πάρε, πάρε μιὰ φλογέρα,

κι αὐτὴ σὰν τραγοῦδι
στὴν πνοή σου γλυκὰ θὰ λαλή.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Αὐτὴ σὰν τραγοῦδι
στὴν πνοή μου γλυκὰ θὰ λαλή.

ΜΑΣΤΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΣΙΓΓΑΝΕΣ. Στὸ βᾶθος.

Σαράντα μαστορόπουλα κ' ἐξήντα δυὸ μαστόροι
["Ἐλα τὸ πουλί μου, ἔλα! "Ἐλα τὸ πουλί μου! . . .]

"Ἄξαφνα κόβουν τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ χορὸ θωρώντας τὸν
ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ, πὺ φεύγει ἀπὸ ἀνάμεσά τους τραβώντας
πρὸς τὴ Σμαράγδα. Τονὲ φωνάζουνε μὲ παράπονο:

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Πρωτομάστορα! Πρωτομάστορα!

ΤΣΙΓΓΑΝΕΣ.

"Ἐλα, τὸ πουλί μου, ἔλα! . . .

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, στὸν Πρωτομάστορα.

Γειά σου, καλέ, χαρά σου!

ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ.

"Ὁ Πρωτομάστορας! "Ἐρχεται!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ, πετιέται χλωμή.

"Ὁ Πρωτομάστορας!

"Ὀλοι οἱ μαστόροι μαζεύονται σὲ ἡμικύκλιο κι ἀποτελοῦν
ἕναν εὐρύτερο χορὸ στὰ βᾶθη τῆς σκηνῆς, δίπλα στὸ
γιοφύρι.

Προχωρεῖ κ' ἡ Σμαράγδα, καὶ ἀπλώνονται τὰ χέρια της,
πολυγαπημένα. "Ὀλοι οἱ ἄλλοι ἀποτραβιοῦνται στὸ βᾶθος.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, λάμποντας ὄλος ἀπὸ τὴν εὐτυχία.

Σμαράγδα! Σμαράγδα καλή μου! Κ' ἐμένα τί μου φέρ-
νεις, Σμαράγδα; Τί μου φέρνεις;

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ρόδα! Ρόδα!

Τονέ σκεπάζει με ρόδα. Σκορπίζονται του στα μαλλιά, στους
ώμους, χάιω.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Πόσο αγαπῶ τὰ χέρια σου, τὰ κοντυλένια χέρια!
Πάντ' ἀγκαλιές μου φέρνουνε τὰ χάδια και τὰ ρόδα,
Δές τὰ δικά μου, ἀγάπη μου, τὰ δυνατά μου χέρια.
πῶς μ' ἔναν πόθο δλότρεμα
ξαμώνουν νάγκαλιάσουν τὸ κορμί σου . . .
κορμί, πού ἐρωτομύρωσεν ἡ ἀποσπερνὴ χαρά!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Χαρά μου! πῶς λαχτάρησα, — ἄχ!
πότε θάρθῃ τὸ βράδυ!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Νά! ὁ ἀποσπερίτης φάνηκε . . .

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Πόσο αγαπῶ τὰ χέρια σου, τὰ δυνατά σου χέρια!
Πάντα ἀγκαλιές θὰ παίρνουνε τὰ χάδια και τὰ ρόδα.
Δές τὰ δικά μου, ἀγάπη μου, τὰ κοντυλένια χέρια,
πῶς μ' ἔναν πόθο δλότρεμα
ξαμώνουν νάγκαλιάσουν τὸ κορμί σου . . .
κορμί, πού ἐρωτομύρωσεν ἡ ἀποσπερνὴ χαρά!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Σμκράγδα, πῶς λαχτάρησα, ἄχ! πότε θάρθῃ τὸ βράδυ . . .
Νά! ὁ ἀποσπερίτης φάνηκε.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Βραδυάζει πάλι, ἀγάπη μου, ζυγώνει τὸ σκοτάδι . . .
θαμπώνει ὁ κόσμος γύρω μου· και σὺ μονάχα λάμπεις.
Βραδυάζει πάλι, ἀγάπη μου· ζυγώνει τὸ σκοτάδι·
στῆς νύχτας τῆ γαλήνη σ' ἀποθυμῶ διπλά!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Διπλά, γιατί σδύστηκεν ὁ ἄλλος μου ὁ πόθος . . .

Στεριώθηκε τὸ γιοφύρι!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Μήτε ὁ ἴδιος καὶ σὺ δὲν τὸ ξέρεις,
ποιόν, καλέ μου, ἀγαπᾶς πιδὸ πολὺ·
τὴν καλή σου, ἢ τὴν τέχνη σου . . .

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ. Ταράζεται λίγο· θέλει νὰλλάξῃ ὀμιλία.

Σώπα! σώπα, Σμαράγδα!

Παιδιάστικοι φόβοι σὲ τάραξαν ἄδικα.

Πιδὸ δυνατά, γυρίζοντας πρὸς τὸ γιοφύρι.

Σίδερο τὸ γιοφύρι, σίδερο κ' ἡ δύναμή μου! σίδερο!

— Ἔ, θεριστάδες;!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, φοβισμένη.

Σιγά, σιγά, Πρωτομάστορα!

Τὴ χαρά μας κρυφὴν ἄς κρατήσουμε,
μὴν ἀκούσῃ ζηλόφτονη Μοίρα.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, περήφανα.

Στεριώθηκε τὸ γιοφύρι!

Ο ΓΕΡΟΣ μὲ ἀσυγκράτητο μῖσος.

Τὰ φτερά σου χαμήλωσε,
Πρωτομάστορα! Ὡς τώρα
τρεῖς φορές σοῦ γκρεμίστηκε
τὸ γιοφύρι . . . τὸ ξέχασες;

Ποιὸς εἶσαι σὺ, καὶ ποῦθ' ἔρχεσαι

καὶ τολμᾶς ποταμὸ νὰ σκλαβώσῃς;

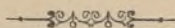
Στὴν κατάρρα, κ' ἐσὺ κ' οἱ μαστόροι σου!

Τῶν χειρῶν σας τὰ ἔργα στάνάθεμα!

Στάνάθεμα, κ' ἐσὺ κ' οἱ μαστόροι σου,

στάνάθεμα!

Ἡ Σμαράγδα ρίχνεται περίτρομη ἀνάμεσά τους.

Ο ΧΟΡΟΣ.

Στήν κατάρρα, κ' ἐσὺ κ' οἱ μαστόροι σου!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Σωπάτε! Σωπάτε!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ. Ἡ κατάρρα σας

δὲ μ' ἀγγίζει στὴ δόξα ποὺ πῆρα!

Δὲ φοβάμαι τὴ Μοίρα!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Δὲ φοβάται, δὲν τρέμει τὴ Μοίρα!

Ο ΧΟΡΟΣ.

Δὲ φοβάται, δὲν τρέμει τὴ Μοίρα!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Βουθαθῆτε, δειλὰ γυναικόπαιδα,
κ' εἶναι ἡ Μοίρα ζυμᾶρι ἀπαλό
στῶν ἀντρῶν τίς γερὲς ἀπαλάμες!

ΧΟΡΟΣ.

ὦ, βλαστήμια
βαρεῖά ποὺ βλα-
[στήμησε!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Σώπα, σώπα! Φο-
[δάμαι.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ,
τρομασμένος τῆς
πιάνει τὰ χέρια.
Σμκράγδω!

Ο ΓΕΡΟΣ, ἀπειλητικὰ σειώντας τὸ δρεπάνι του.

Δρεπάνι βαστᾶ

ἡ Μοίρα, καὶ βγαίνει τὰ βλάστημα
νὰ θερίσῃ κορμιὰ τὸ πρωτ'!

ΧΟΡΟΣ.

Δρεπάνι βαστάει ἡ Μοίρα!

Δρεπάνι βαστάει, δρεπάνι!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, γελᾷ.

Χαχαχά!

ΓΕΡΟΣ.

Μὴ γελᾶς! Μὴ γελᾶς! Ἀποπάνω μας
ὁ Θεὸς εἶναι· πάλι θὰ πέσῃ
τὸ γιοφύρι! Ναί, πάλι θὰ πέσῃ!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, περήφανα προχωρεῖ ἀνάμεσά τους και κοιτάζει τὸ γιοφύρι.

Χαχαχά! Τί κι ἂν εἶν' ἀποπάνω μας
ὁ Θεὸς ποῦχει πλάσει τὸν κόσμο;
Ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος· τί ἄλλο παθῶ;
Ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος· τῶχω καμάρι μου,
ποῦ ζωὴ σ' ἓναν κόσμον χαρίζω!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Πόσο εἶν' ὁμορφος, Θεέ μου, και πόσο δυνατός!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Ἀποπάνω μας ὁ Θεὸς εἶναι!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, πάντα περήφανος.

Και ζωὴ σ' ἓναν κόσμον χαρίζω;

ΧΟΡΟΣ ΘΕΡΙΣΤΑΛΩΝ.

Ἀποπάνω μας ὁ Θεὸς εἶναι!

ΧΟΡΟΣ ΜΑΣΤΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ, περιγελώντας τοὺς θεριστάδες.

Ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς εἶν' μακριά.

Ἀστράφτει. Ὅλοι ἀποτραβιοῦνται μὲ κάποιον τρόπο.

ΟΙ ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ, θριαμβευτικά.

Ἄ! θ' ἀρχίσῃ πάλι νάνατριχιάζῃ και νὰ τρέμῃ, και νὰ σειέται συθέμελο, και τὴ νύχτα πάλι θὰ γκρεμιστῇ.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, μὲ θυμό.

Ἐ! σωπάτε ραγιαδες! στεριώθηκε τὸ γιοφύρι!

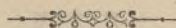
ΟΙ ΜΑΣΤΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΕΣ.

Νὰ ζήσῃς, Πρωτομάστορα, νὰ ζήσουν κ' οἱ μαστόροι!

— Γιοφύριν ἐστεριώσαμε . . .

ΘΕΡΙΣΤΑΔΕΣ.

Ἄ! θ' ἀρχίσῃ πάλι νάνατριχιάζῃ και νὰ τρέμῃ και νὰ σειέται συθέμελο, και τὴ νύχτα πάλι θὰ γκρεμιστῇ· σωρὸς ἀπὸ πέτρες και ξύλα κι ἀσβέστες.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Σωπάτε, μισεροὶ καὶ σακάτηδες ὄλοι!

ΓΕΡΟΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ ΘΕΡΙΣΤΑΔΩΝ

Βρίζεις κι ἔλας! Βρίζεις κι ἔλας!

Κάνουνε νὰ δρμήσουνε, μὰ σταματοῦνε μπροστὰ στὴ ματιὰ τοῦ Πρωτομάστορα καὶ τὴν ἀπειλητικὴ στάση τῶν Μαστόρων.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, ΣΜΑΡΑΓΓΑ, ΤΡΑΓΟΥΙΣΤΗΣ.

Μακριὰ! μακριὰ, ραγιάδες!

ΓΕΡΟΣ.

Κομμάτια σὲ σκίζω! Βρίζεις κι ἔλας!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, ΣΜΑΡΑΓΓΑ, ΤΡΑΓΟΥΙΣΤΗΣ.

Μακριὰ! μακριὰ, ραγιάδες!

Ὁ Γέρος καὶ οἱ θεριστάδες εἰτοιμάζονται κἀπὶ νὰ δρμήσουν, ὅταν ἄξαφνα σάλπιγγες ἀκούγονται. Ὅλοι τρομάζουν, καὶ παραμερίζουνε κάνοντας τοὺς ἀδιάφορους. Ἀπὸ μακριὰ φαίνεται νὰ περνᾷ τὸ γιοφύρι ὁ Ἀρχοντας μὲ τὴν ἀκολουθία του. Οἱ ἄντρες κ' οἱ γυναῖκες στρουμώνονται φοβισμένοι.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, καθὼς ἔρχεται.

Τί τρέχει; Γιατί δὲ χορεύετε; Γιατί δὲν τραγουδάτε;
Γιατί;

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, τρυφερώτατα τὸν ἀγκαλιάζει:

Πατέρα μου! Πατέρα μου!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, τὴ χαδεύει.

Ἀγάπη μου! Σμαράγδα! (Στοὺς ἄλλους.) Κάτι τρέχει ἐδῶ μέσα! Γιατί δὲ χορεύετε; Γιατί δὲν τραγουδάτε; Γιατί; Εἶναι πανηγύρι σήμερα. Θέλω χορὸ καὶ τραγουδία σήμερα. . . Γι' αὐτὸ σᾶς σκόλασα νωρὶς ἀπὸ τὸ θέρος, γιὰ νὰ γιορτάσετε τὸ γιοφύρι ποὺ στεριώθηκε. Μίλα σύ, γέρο! γιατί δὲ χορεύετε; γιατί;

ΓΕΡΟΣ.

Ἄφέντη, σὲ προσμέναμε νὰρχίσουμε τραγούδι,
νὰ στήσουμε χορό . . .

Ἀρχίζει ὁ ἴδιος νὰ δίνη τὸ σύνθημα τοῦ χοροῦ τερετί-
ζοντας: Δαλαλά! Κι ὅλος ὁ ΧΟΡΟΣ τὸν ἀκολουθεῖ τρα-
γουδώντας καὶ χορεύοντας.

ΧΟΡΟΣ.

« Ἐνα πουλάκι τὴν ἀυγὴν ἔκλαιγε λυπημένα.

« [Βαριά πὸ σ' ἀγαπῶ !]

« γιὰτ' εἶταν ἢ φωλιά μακριά, καὶ τὰ φτερά κομμένα!

« [Βαριά πὸ σ' ἀγαπῶ !] »

— Τώρα πάει πιά, στεριώθη τὸ γιοφύρι!

Καὶ μὲ γλέντια, μὲ χαρά,

τὸ γιοφύρι θὰ περνῶ . . .

« Ἄνάθεμα πὸ βρῆ καιρὸ κι ἄλλον καιρὸ ἀναμένει!

« γιὰτὶ ὁ καιρὸς τὰ πράματα ξανάστροφα τὰ φέρνει!

« Ἄνάθεμά την π' ἀγαπᾶ, καὶ τὸ φιλι δὲ δίνει!

« ἀγάπη δίχως φίλημα ποτὲ δὲν ἔχει γίνει . . .

« Βασιλικέ μου δίκλωνε, πότε θὰ τρικλωνίσης;

« νὰ ρίξης τ'ἀνθη σου στὴ γῆ τὸν κόσμον νὰ μυρίσης!

« Δὲν ἤμπορῶ, βασιλικέ, κρυφὰ νὰ σὲ ποτίζω,

« γιὰτ' εἶν' οἱ μυρουδιές πολλές καὶ δὲν τις νταγιαντίζω.

« Ἄν ἀποθάνω, μὴ μὲ κλαῖς, γιὰτ' εἶμ' ἀποθαμμένος·

« μόνο μὲ κλαίγεις ζωντανό, νὰ σ' ἀγρικῶ ὁ καημένος.

« Ἐνα πουλάκι τὴν ἀυγὴν ἔκλαιγε λυπημένα,

« [Βαριά πὸ σ' ἀγαπῶ !]

« γιὰτ' εἶταν ἢ φωλιά μακριά καὶ τὰ φτερά κομμένα!

« [Βαριά πὸ σ' ἀγαπῶ !] »

Χορὸς καὶ πανηγύρι.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΣΚΗΝΗ.—Στὸ ἴδιο μέρος.

Μόλις τέλειωσε τὸ πανηγύρι, κι ὁ ἀντίπαλός του ἀκούγεται ἀκόμα στὴν ὄρχηστρα. Φαίνονται ὅλα τὰ ΠΡΟΣΩΠΑ, ὅσα καὶ στὸ τέλος τοῦ Α΄ Μέρους. Μόνος ὁ ΓΕΡΟΣ λείπει.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Καὶ ποῦσαι, Πρωτομάστορα; ἔλα κοντά μου.

Ὁ Πρωτομάστορας προχωρεῖ πρὸς τὸν Ἄρχοντα ποὺ τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λείει.

—Εἶμαι εὐχαριστημένος σήμερα μαζὶ σου, Πρωτομάστορα. Τώρα ποὺ περνοῦν ἀπ' τὸ γιοφύρι ἀπάνω, στάθηκα καὶ κοίταξα τὸν ποταμὸ.

Στρέφεται στὸν ποταμὸ καὶ ὑψώνει τὸ χέρι του.

—Ἄ! μούγγριζε καὶ φώναζε, θεριό, στὰ σιδερένια κάγκελλα! Φρύμαζε σὰν ἄτι ἀμέρωτο ποὺ πρώτη φορὰ νοιώθει στὸ στόμα χαλινάρι! Ἄπὸ τὴ νύχτα ἔπου ἔπνιξες τὸ γιό μου, ὀρκίστηκα σκλάβο νὰ σὲ κάμω, καὶ νὰ διαβαίνουν οἱ ἀνήμπορες γυναῖκες, καὶ τὰ κοπάδια τὰ πρόβατά μου, καὶ τὰ κοπάδια οἱ ραγιαδες μου, καὶ σὺ, ἀνήμπορος, νὰ λυσσᾶς καὶ νὰ κλαῖς! Ἄ! μούγγριζε καὶ φώναζε! Φάε τὰ δόντια σου μὲ μάνια, καὶ τὰ νύχια σου στὶς πέτρες; σπάσε τα! Φρύμαζε σὰν ἄτι ἀμέρωτο, ποὺ πρώτη φορὰ νοιώθει στὸ στόμα τὸ χαλινάρι! Τὸ γιοφύρι στέκει ἀσάλευτο σὰν τὸ Θεό! ἀσάλευτο σὰν τὸ Θεό!

ΧΟΡΟΣ.

Τιμὴ καὶ δόξα στὸν Ἀφέντη μας!

Τὸν ἄγριο ποταμὸ γεφύρωσε,

κι ὅλοι ἄφοβα θά τὸν περνᾶμε.

Τιμὴ καὶ δόξα στὸν Ἀφέντη μας!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, χαδεύει τὸν Πρωτομάστορα.

Καὶ τώρα, Πρωτομάστορα, τί θές νὰ σοῦ χαρίσω;

Μίλησε! ὅ,τι ζητήσης θά τὸ λάβῃς.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, στέκεται λίγο, σὰ νὰ συλλογιέται, κ' ἔπειτα ἀρχίζει:

Ἔνα παλάτι, Ἄρχοντα, γυρεύω ἀπὸ τὰ σένα, μὲ περιδόλι ὀλάνθιστο καὶ κρούσταλλα νερά· καὶ νᾶχη πόρτα ὀλόχρυση καὶ σκάλα φιλντισένια, γιὰ νὰ ταιριάζῃ στή γλυκειά, ποῦ ἀγάπησα, κυρά.

Στέκεται λίγο συλλογισμένος.

Ἦρθα νὰ στήσω, κ' ἔστησα τὸ φοβερὸ γιοφύρι: τρεῖς χρόνους τὸ δουλεύαμε δίχως ἀνασασμό· κι ὅ,τι τὴ μέρα ἐχτίζονταν, γκρεμίζονταν τὸ δέιλι. κάθε αὐγὴ μᾶς ἔδειχνε καινούριο χαλασμό.

Μὰ ἡ δόξα δὲ μὲ θάμπωσε! Δὲν εἶμαι πιά ὁ τεχνίτης ποῦ περπατώντας κράταγε τὸ μέτωπο ψηλά.

Τώρα τῆς πλάνης ὀμορφιάς πῶς σέρνει με ὀμαγνήτης! ὡς κ' ἡ ψυχὴ μου ἐλύγισε γιὰ νὰ τὴν προσκυνᾷ!

Ἐγὼ ἔμει ὀ Πρωτομάστορας, τοῦ κόσμου ὀ ξακουσμένος, ποῦ ἔδλεπε νιὲς νὰ σέρνωνται ξοπίσω του τρελά, κ' ἔστεκε πάντ' ἀδιάφορος, κ' εἶτανε πάντα ξένος, καὶ δὲ λαχτάρησε ποτές γυναίκες ἀγκαλιά.

Τώρα παλάτι, Ἄρχοντα, γυρεύω ἀπὸ τὰ σένα, μὲ περιδόλι ὀλάνθιστο καὶ κρούσταλλα νερά·

καὶ νᾶχη πόρτα ὀλόχρυση καὶ σκάλα φιλντισένια, γιὰ νὰ ταιριάζῃ στή γλυκειά, ποῦ διάλεξα, κυρά!

Μιά μέρα, ἐκεῖ ποῦ διάβαινα πέρα στήν ἄσπρη στράτα, νάτηνε καὶ ξανάφανεν ἀχνὴ σὰν ξωτικιά·

μέσ' στὰ κρινένια χέρια της δλάσπρα ρόδα ἐκράτα
 καὶ ρόδα τὰ τετράξανθα τῆς στόλιζαν μαλλιὰ.
 Τέτοια κοντὰ μου ἐστάθηκε, μὲ μάτια δακρυσμένα,
 καὶ λέει: Γιὰ σέναν ἀγρυπνοῦσα στὴ βουδὴ νυχτιά.
 Εἴμ' ἢ ἀγάπη κ' ἔρχομαι: τὰ ρόδα τάνθισμένα
 τῇ δάφνῃ νὰ μερώσουνε στοῦ ἀντρείου τὰ μαλλιὰ.
 Κι ὡς εἶπεν, ἀπ' τὰ χέρια της τὰ ρόδα τὰ δροσάτα,
 ἐπάνω μου γλιστρήσανε σὰ χάδια ζωντανά
 τὰστέρια ἀχνοφωτίζανε τὴ μαγεμένη στρατά,
 κι ἐγὼ γυρτὸς εὐρέθηκα στὰ πόδια της μπροστά.
 Τώρα παλάτι, Ἄρχοντα, γυρεύω ἀπὸ τὰ σένα,
 μὲ περιβόλι δλάνθιστο καὶ κρούσταλλα νερά'
 καὶ νᾶχη πόρτα δλόχρυση καὶ σκάλα φιλντισένια,
 γιὰ νὰ ταιριάζῃ στὴ γλυκειά, ποῦ ἀγάπησα, κυρά.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ

Πρᾶμα μικρὸ γιὰ πλερωμὴ μου ζήτησες, Πρωτομάστορα. Θὰ τὸ λάβῃς.

ΟΙ ΜΑΣΤΟΡΟΙ σιμώνουν ἀνήσυχτοι:

Σὺ θές νὰ παντρευτῆς,
 νὰ μπῆς σὲ σπιτί μέσα'
 κ' ἐμᾶς ποῦ μᾶς ἀφήνεις;
 Πῶς θὰ χωρέσουνε ψυχὴ,
 σὰν τὴ ψυχὴ σου, Πρωτομάστορα,
 οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ σου;

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Σωπάτε! Τώρα θὰ ἔξαποστάσουμε λίγο. Ἐπειτα ξεκινοῦμε πάλι . . .

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Πρωτομάστορα! Πρωτομάστορα!
 Κάποιο ξωτικό θὰ σοῦ πλάνεσε τὸ νοῦ!
 — Γι' αὐτὸ κ' ἐμεῖς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, θωροῦμε

τα νὰ τρέμουνε καὶ νὰ γκρεμίζοντ' ἔτσι. Ποῦν' ὁ κχι-
ρὸς ποῦ ἔστηνες γιοφύρι, καὶ μῆτε στοιχειό, μῆτε
Θεὸς δὲν τὸ κουνοῦσε!

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, παρακολουθεῖ μὲ ἀγωνία καὶ συλλο-
λογισμένος τὰ λόγια τῶν μαστόρων του.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Μὴν τοὺς ἀκοῦς· μὴν τοὺς ἀκοῦς Πρωτομάστορα! Μει-
νε μαζί μας, μείνε. Δὲν ὑπάρχει γλυκότερο πράμα ὅπο
τῆ γλύκκα τοῦ χαμηλοῦ σπιτιοῦ. Δὲν ὑπάρχει ζεστό-
τερο πράμα ἀπὸ τῆ ζέστα τοῦ χαμηλοῦ σπιτιοῦ. Νὰ
γυρίζης τὸ βράδου-βράδου, καὶ νὰ σὲ περιμένῃ στὸ κατώ-
φλι ἢ γυναικούλα σου, στὰ γόνατά της τὰ ζεστὰ κρα-
τώντας τὴν εὐτυχία . . .

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Μείνε μαζί μας, Πρωτομάστορα. Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ
σὲ στεφανώσω· καὶ τὸ παλάτι ἐγὼ καὶ μ' ἐξοδά μου
θὰ σ' τὸ χτίσω.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, μὴν, τρέμοντας.

Ἄκούω τὴν καρδιά μου, νὰ σπάζῃ ἀπὸ χαρά.

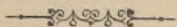
ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Καὶ μὲ τὸ καλό, — ποιά ἔναι ἡ τυχερὴ ποῦ διάλεξε ἡ
καρδιά σου;

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ στέκει σὰ νὰ διστάζῃ.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Μίλησε, Πρωτομάστορα·
ἢ ὦρα σιμώνει τῆς ἀγάπης.
Μίλησε, Πρωτομάστορα·
μολόγα τῆ σ' ἔλους μπροστά!
Μολόγα τὴν ἀγάπη σου,
μολόγα τῆ σ' ἔλους μπροστά!
Νὰ τὴν, ἤρθε πιά κ' ἡ ὦρα·

ταίρι σου τὴν κάνεις, ταίρι σου πιστό.

Ἄγρυπνε διαδάτη, θεὰ ξεποστάσης
κάτω ἀπὸ σκιά,
κι ἔλα θὰ ξεχάσης
μέσ' στὴν ἀγκαλιά της, κόπους καὶ καημούς.

Ἵλα τὰ γιοφύρια δὲν ἀξίζουν ἔσο
δὺο γλυκά φιλιὰ.

Δὲς τὰ χελιδόνια ἦρθαν ἀπ' τὰ ξένα
στὶς παλιές φωλιές.

Νά, τὸ καλοκαίρι τῆς ἀγάπης ἦρθε,
σμίγουν δὺο καρδιές.

Τὴ στιγμὴ πού ὁ Πρωτομάστορας κάνει νὰ προχωρήσῃ
γιὰ νὰ δείξῃ τὴ γυναίκα πού διάλεξε, ἀρχίζουν βροντές,
τὸ γιοφύρι τρέμει. Ὁ καιρὸς σκοτεινιάζει. Ἡ μπόρα ἀ-
γορεύει καὶ σιμῶνει.

Ὁ ΓΕΡΟΣ ἔρχεται ἀπὸ τὸ γιοφύρι, χλωμός, μὰ καὶ μὲ κά-
ποιο θρίαμβο.

Ἄ! τρέμει τὸ γιοφύρι! Ἀκούστε τὸν ποταμὸ καὶ τὸ
γιοφύρι πῶς μάχονται!

Ἐνα σύθρηνο. Ὁ χορὸς φωνάζει, οἱ βροντὲς πλησιάζουν
καὶ πληθαίνουν. Ἐνα κομμάτι γιοφύρι γκρεμίζεται
μὲ πάταγο. Οἱ Μαστόροι τρέχουνε στὸ γιοφύρι ἀτελ-
πισμένοι.

Ὁ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ μὲ ἀγανάκτησην ἀσυγκράτητη ἀνατι-
νάζεται. Ἡ Σμαράγδα ψυχόρμητα τρέχει στὸν Πρωτομά-
στορα, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὸν παρηγορήσῃ. Αὐτὸς ἀπότομα
τὴ σπρώχνει πέρα καὶ κοιτάζει τὸ γιοφύρι.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ἄ! γκρεμίστηκες πάλι!

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Ἄλοιμονο στοὺς κόπους μας! κρῖμα στὶς δούλεφές
μας!

— Ὀλημερίς νὰ χτίζουμε, τὸ βράδυ νὰ γκρεμιέται !
Τρέχουν πρὸς τὸ γιοφύρι. Ὁ Πρωτομάστορας θέλει νὰ
πάη μαζί τους, μὰ στέκει καρφωμένος ἀπὸ τὸ ξάφνιασμα
καὶ τὸ θυμό.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

Παναγιά μου ! Τώρα θὰ πέση τὸ γιοφύρι ! Πανα-
γιά μου, θὰ πέση !

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ.

Κοιτάχτε τὴ δεξιὰ καμάρα ποῦπεσε ! Ὅλο τὸ γιο-
φύρι θὰ πέση !

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ. Συνέρχεται, προχωρεῖ ἓνα βῆμα στοὺς
ἔντρομους χοροὺς.

Σωπάτε ! Μὴ φωνάζετε ! Κι ἂν πέση, πάλι θὰ ὑψω-
θῇ . . . Πάλι ! πάλι !

Βροντὴ δυνατὴ. Ὅλος ὁ Χορὸς φωνάζει ὁ Ἄρχοντας
θέλει νὰ κλείσῃ τὸ στόμα τοῦ Πρωτομάστορα. Αὐτὸς πε-
ρήφανα ἐξακολουθεῖ μέσα στὴ βροντὴ :

Ναί, θὰ ὑψωθῇ καὶ θὰ στεριοθεμελιώσῃ, ὅσο κι ἂν
βροντᾷ καὶ φωνάζῃ Αὐτὸς ποῦν' ἀπὸ πάνω !

ΧΟΡΟΙ, μὲ φρίκη.

ᾠωω ! πῶς βλαστημάει καὶ δὲ φοβᾶται !

— Ὅλους ὁ Θεὸς θενὰ μᾶς κάψη !

— Ὅλους θὰ μᾶς κάψουν οἱ βλαστήμιες !

— Ἄκου ! ὁ ποταμὸς μου γγρίζει !

Φεύγουν ἔντρομοι καὶ θένε νὰ σκορπιστοῦνε στὸν κάμπο,
ὅταν ἄξαφνα ἀπὸ τὰ χαλάσματα τῆς δεξιᾶς καμάρας, πε-
τιέται μπροστά τους ἡ γριὰ ΜΑΝΝΑ, ἡ ἀγία τοῦ χωριοῦ
πὸν ζῆ σὲ μιὰ σπηλιά τοῦ ποταμοῦ—σὰ στοιχειό του. Εἶ-
ναι γριὰ μὲ κάτασπρα μαλλιά, ξαγριεμένη κ' ἐπιβλητικὴ.
Ἐνα κοριτσάκι γλωμὸ τὴν κρατεῖ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν
ὀδηγᾷ. Οἱ Χοροὶ τὴν περικυκλώνουν μὲ φόβο καὶ μ' ἐλ-
πίδα. Ὅλοι ἀπλώνουνε τὰ χέρια τους καὶ τὴ θερμο-
παρακαλοῦνε.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

Ἐλεος, Μάννα!

πού ἐσένα τὰ βοτάνια
τὰ φύλλα τους ἀνοίξανε
καὶ σοῦ εἶπαν τί γιζτροεύουν.

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ.

Ἐλεος, Μάννα!

πού ἐσένα καὶ τὰστέρια
σ' ἀφήνουν καὶ διαβάζεις
τὰπόκρυφα τοῦ νοῦ μας!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Ἐλεος, Μάννα! σὺ ὅλα τὰ ξέρεις. Στόνα σου χέρι τὸ
θάνατο κρατᾷς καὶ στάλλο τὴ ζωὴ. Ἄνοιξε τὸ χέρι
τὸ δεξιὸ σου, Μάννα, καὶ χάρισέ μας τὴ γλυκειὰ ζω-
ούλα!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Μάννα, χρέος ἔχεις νὰ μιλήσης καὶ νὰ σώσης τὸ χω-
ριό μας!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, προχωρεῖ λίγα βήματα μὲ περηφάνεια.

Μὴ φοβάστε, μὴ φωνάζετε! Σιμά σας εἰμ' ἐγώ! . . .

Δὲ ντρέπεστε τὴ Μάγισσα νάκοῦτε;

Ἡ Μάννα προχωρεῖ κι αὐτὴ πρὸς τὸν Πρωτομάστορα,
καὶ στέκονται τώρα οἱ δυὸ τους πρόσωπο μὲ πρόσωπο,
καὶ δεξιόξερβα οἱ χοροί. Ἡ Σμαράγδα θλιμμένη στέκε-
ται. Στὰ πόδια της σωριασμένος ὁ Τραγουδιστής.

ΜΑΝΝΑ, μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀγανάκτηση ἱερῆ.

Ποιὸς εἶσαι σύ, Νέε, πού τόσο παιδιάστικα
κι ἀπόκοτα παίρνεις ἀπάνω σου

τόσες ψυχές; — Ποιὸς εἶσαι; Ποιὸς εἶσαι;

Ποιὸς εἶσαι, πού παίρνεις ψυχές;

Τρεῖς φορές ὡς τώρα μυυροφόρεςες τὸ χωριό μου, πνί-

γοντας τούς στρατολάτες πού διαβαίνανε πάνω ἀπὸ τὸ
σαπιοθέμελο γιοφύρι τῶν χειρῶν σου . . .

Ποιὸς εἶσαι σύ, Νέε ; Ποιὸς εἶσαι ; Ποιὸς εἶσαι ;

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ποιὸς εἶμαι ; !

Σωλαίνει. Σάφνου ξεσπᾶ μὲ ἀγανάκτηση.

— Εἶμαι ὁ Ξανθὸς Λεδέντης, πού ἔρχεται μιὰ μέρα,
ἀπὸ ποῦ ;

Κανένας δὲν τὸ ξέρει ! μήτε κι αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἐγὼ ραγιαῖς δὲν εἶμαι· μὴ φοβερίζης, καλή μου γρι-
οῦλα ! ἐγὼ ραγιαῖς δὲν εἶμαι.

— Ἐμένα γύφτοι μ' ἀναθρέψανε

μέσ' σὲ τσαντήρια τρύπια, ξεσκισμένα,

πού μπαίνουνε οἱ ἄνεμοι, οἱ μπόρες κ' οἱ βροχές,

τὰ χιόνια, μὰ κ' οἱ ξαστεριές,

καὶ πάντα μὲ ζουρνάδες καὶ βιολιά,

σὰ διαβατάρικα πουλιά,

περνούσαμε τούς κάμπους, τὰ βουνά.

— Καὶ νοιώθω, Μάννα, μιὰ γύφτα ψυχὴ, μιὰ ψυχὴ,
πλατειὰ σὰν τὴ θάλασσα ! Καὶ μὴ βρίζης, Μάννα, δὲ
σὲ φοβᾶμαι, δὲ σὲ φοβᾶμαι, Μάννα ! — τι νοιώθω, Μάν-
να, μιὰ γύφτα ψυχὴ, μιὰ ψυχὴ πλατειὰ σὰν τὴ θά-
λασσα !

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, μὲ προσταγὴ.

Σώπα, Πρωτομάστορα ! Δὲ φτάνει πού δὲ στήνεις τὸ
γιοφύρι, μόνο βρίζεις καὶ γελάς κιόλας !

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, δειλή.

Σώπα, Πρωτομάστορα ! Μὴν τὰ βάζης μὲ τὴ Μάν-
να πού κρατάει τὰ κλειδιὰ τοῦ ριζικοῦ μας !

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Μὴ βρίζης τὴ Μάννα !

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Χαχαχά! Τῇ Μάγισσα φοβάστε τώρα;

Ο ΓΕΡΟΣ.

Βρίζει τῇ Μάννα!

ΜΑΝΝΑ, μὲ πικρία καὶ μὲ δύναμη.

Μάγισσα ἐγώ, Νέε ἀστόχαστε, δὲν εἶμαι! Μόνο ὁ πόνος μὲ δασκάλεψε τὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς. Ἐμένα ὁ χρόνος καὶ τὰ δάκρυα πετρώσαν μέσα μου κολόνα τὸ σταλαχτίτη τῆς σκλαβιάς! Κ' ἔρχεσαι, Νέε, καὶ βρίζεις τῇ Μάννα!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Μάννα, περιμένω! Χρέος ἔχεις νὰ μᾶς πῆς, Μάννα, τί νὰ κάνουμε γιὰ νὰ σωθοῦμε!—Ποιὸς φταίει, Μάννα, καὶ δὲ στέκει τὸ γιοφύρι; Ποιὸς φταίει, Μάννα, καὶ χαλάει τὸ γιοφύρι; Ποιὸς φταίει; ποιὸς, Μάννα; Χρέος ἔχεις νὰ μιλήσης καὶ νὰ σώσης τὸ χωριὸ μας—Ποιὸς φταίει, Μάννα, ποιὸς;

ΜΑΝΝΑ.

Ποιὸς φταίει; Ποιὸς φταίει; Ὁ Πρωτομάστορας! Νά, ποιὸς φταίει καὶ χαλάει τὸ γιοφύρι!

ΧΟΡΟΣ.

Ὁ Πρωτομάστορας!

Ὁλος ὁ Χορὸς ἀλαλάζει ἀπὸ τὴ χαρά.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ψέμηττα λέει! Ψέμηττα! Ψέμηττα!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, ξαφνιασμένος.

Σμαράγδα, παιδί μου! Πῶς μιλάς ἔτσι; Ἡ Μάννα δὲ λέει ψέματα ποτέ της.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, γυρίζει ἀπότομα καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴ Μάννα. Μὲ εἰρωνεία.

Χαχαχά! Ἐγὼ φταίω; Ἐγὼ χαλῶ τὸ γιοφύρι;
Χαχαχά!

ΜΑΝΝΑ.

Ἐσύ! ναί, ἐσύ! Ἐσύ ποῦ πρὶν νὰ ζώσης στὴ μέση σου τῆ ζώνη τοῦ πόνου, κατεβαίνεις νὰ παλαίψης στὰ ματωμένα ἀλώνια τῆς ζωῆς! Ἐσύ, ποῦ πρὶν νὰ κάψης στὰ στήθια τὴν καρδιά σου, ἔρχεσαι, Νέε, καὶ θεὸς νὰλλάξῃς τὴ Μοίρα μας.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Σκοτεινά ἔναι τὰ λόγια σου, Μάννα. Χρέος ἔχεις νὰ μιλήσης!

ΜΑΝΝΑ.

Τὴ μέση του λυγίζει ἡ εὐτυχία!

Καὶ τρέμουμε τὰ χέρια του γιὰ τὴ γυναίκεια σάρκα.

Δὲν εἶναι ἀγνός! Δὲν εἶναι ἀγνός.

Δὲν εἶναι ἀγνά τὰ χέρια του γιὰ τὰ μεγάλα τὰ ἔργα,

τὶ τῆς γυναίκας τὰ φιλιὰ τὰ τριανταφυλλένια,

πάντα στὰ μάτια του μπροστὰ ρόδινο πέπλο ὑφαίνουν,

καὶ νάγναντέψῃ καθαρὰ κι ἀλάργα δὲν ἀφήνουν . . .

Δὲν εἶναι ἀγνός! Δὲν εἶναι ἀγνός.

Μὲ περιφρόνηση καὶ εἰρωνεία.

Κοιτάχτε τον! Ὁ Ἡρωας! Ὁ Ξανθὸς Λεβέντης! Αὐ-

τὸς ποῦ τὰ μπράτσα του ἀπλώνει γιὰ νὰδράξουνε τὴ

νίκη, κι αὐτὰ παραλυοῦν καὶ πέφτουνε στὰ ἐρωτικὰ

κρεββάτια! — Κοιτάχτε τον! Τῆς γυναίκας τὸ κορμί,

ἔλη νύχτα ὑψώνεται καὶ λάμπει του μπροστὰ, σὰν

πύργος φιλντισένιος, καὶ μικρὲς τοῦ φαίνονται οἱ νύχ-

τες, καὶ τρικλίζει του τὸ σῶμα, κ' εἶν' τὰ μάτια του

βαρῶν κάθε πρῶτ' ποῦ πιάνει τὴ δουλειά. — Κοιτάχτε

τον! ποῦ θέλει νὰ στεριώσῃ καὶ γιοφύρια! Μὰ στέ-

ριωσε πρῶτα τὸ κορμί σου σὲ σιδερένια γόνατ' ἀν-

τριχά, κ' ὕστερα καταπιάνεσαι μὲ τὰ μεγάλα τὰ ἔρ-

γα! . . . Τὶ ὅποιος ἀνοίγει τίς στράτες τίς μεγάλες, καὶ

σικίζει τὰ βουνά, καὶ σμίγει τὰ πελάγη, τραβάει μπροστά, πάντα μπροστά στὰ κορφοβούνια ἐπάνω, κι ἀποξεχνᾷ γιὰ πάντα τὸ στενό, πού μόνο δυὸ χωροῦνε, γλυκοῦσικιωτο μονοπάτι τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἀγάπης.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, μὲ ἀγωνία.

ᾠ! κι ἂν ἔχῃς δίκιο . . . ᾠ! κι ἂν ἔχῃς δίκιο . . .

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Μὴν τὴν ἀκοῦς, Πρωτομάστορα! μὴν τὴν ἀκοῦς!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, σὰ νὰ παραμιλῇ.

ᾠ! κι ἂν ἔχῃ δίκιο . . . ᾠ! κι ἂν ἔχῃ δίκιο! . . .

ΜΑΣΤΟΡΟΙ, ἀπὸ μακριά, γεροῖ στὸ χαλασμένο γιοφύρι.

Ἄλοίμονο στοὺς κόπους μας! κρῖμα στὶς δουλειφές μας!

— Κρῖμα σὲ σένα, Πρωτομάστορα! Κρῖμα σὲ σένα!

ΜΑΝΝΑ.

Τ' ἀκοῦς; τ' ἀκοῦς;

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Ἐσύ 'σ' ὁ Πρωτομάστορας, ὁ ξακουσμένος;

— Χάϊ, μωρέ, χάϊ.

ΜΑΝΝΑ.

Τ' ἀκοῦς; τ' ἀκοῦς;

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Ἐσύ, πού ἄμα σ' ἀγνάντευαν, τὰ διάσελα κ' οἱ ποταμοὶ τρομάζανε; — Χάϊ, χάϊ, χάϊ!

ΜΑΝΝΑ.

Τ' ἀκοῦς; τ' ἀκοῦς;

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Καὶ τώρα πῶς κατάντησες! — Χάϊ! χάϊ! χάϊ!

ΜΑΝΝΑ.

Τ' ἀκοῦς, Πρωτομάστορα; Περιγέλιο τῶν μαστόρων σου κατάντησες!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Μάννα, τί νά κάνουμε τώρα, γιά νά σωθοῦμε; (Προσταχτικά.) Λέγε!

ΜΑΝΝΑ.

Ἄρχοντα, θυσία μεγάλη ἢ Μοίρα ζητᾷ.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Ἵρκίζομαι, ὄποιος καί νᾶναι, αὐτὸν ὄπου ἢ Μοίρα ζητᾷ, κι ὁ ἴδιος ἐγὼ νᾶμαι ὄποιος καί νᾶναι, αὐτὸν ὄπου ἢ Μοίρα ζητᾷ, μὲ τὰ ἴδια μου χέρια στὸ θάνατο νά δώσω. Κάλλιο ἕνας νά χαθῆ, καί νά σωθοῦν χιλιάδες! Χαρὰ σ' ἐκεῖνον ποῦ γιά ἕνα Λαὸ πεθαίνει! Πές τὸνομά του, Μάννα, πές τὸνομά του! — Ἵρκίζομαι ὄποιος κι ἂν εἶναι, αὐτὸν ὄπου ἢ Μοίρα ζητᾷ . . . κι ὁ ἴδιος ἐγὼ νᾶμαι, ὄρκίζομαι, ὄρκίζομαι, Μάννα, μὲ τὰ ἴδια μου χέρια στὸ θάνατο νά δώσω! Μολόγησε, Μάννα, ποιὸς πρέπει νά σκοτωθῆ γιά νά σωθοῦμε;

Σιγὴ κάμποσες στιγμές. Κανεῖς δὲν τολμᾷ νά πάρῃ τὴν ἀναλνοῦ του . . .

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, ΣΜΑΡΑΓΓΑ, ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, ΓΕΡΟΣ,
ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Θέ μου! Θέ μου! Ἡ καρδιά μου πιάνεται! Μίλα!

Ἦ,τι κι ἂν ποῦν τὰ χεῖλη σου, γλυκότερο θᾶναι
κι ἂπ' τὴν ἀδάσταχτή σου σιωπή!

ΜΑΝΝΑ.

Θέ μου! Θέ μου! Ἡ καρδιά μου πιάνεται! Ἦ,τι

κι ἂν ποῦν τὰ χεῖλη μου, φριχτότερο θᾶναι κι ἂπ'
τὴν ἀδάσταχτή μου σιωπή!

ΧΟΡΟΣ.

Θέ μου! Θέ μου! Ἡ καρδιά μου πιάνεται! Μίλα!

Ἦ,τι κι ἂν ποῦν τὰ χεῖλη σου, γλυκότερο θᾶναι
κι ἂπ' τὴν ἀδάσταχτή σου σιωπή!

ΜΑΝΝΑ, σὸν Πρωτομάστορα ἀργὰ καὶ λυπημένα.

Τὴ γυναίκα πὸ ἀγαπᾶς,
 πὸ γιὰ δαύτην ξαγρυπνᾶς,
 αὐτὴν ἢ Μοίρα, αὐτὴ ζητᾶ.
 Καὶ πρέπει νὰ σκοτωθῆ,
 προτοῦ ὁ ἥλιος βασιλέψῃ·
 ἄλλοιῶς, τὴ νύχτα αὐτὴ,
 καινούριοι ἀφανισμοὶ θάρσοῦνε.
 Κι ὄχι ὅπου λάχῃ θὰ σκοτωθῆ·
 μόνο στὰ θεμέλια,
 τοῦ γιοφυριοῦ ἀγκωνάρι θὰ χτιστῆ.
 Μόνο ἀπάνω στὸ κορμί της
 θὰ στεριώσῃ τὸ γιοφύρι·
 μόνο ἀπάνω της ἄμχ χτιστῆ.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ. Ἕνα βῆμα προχωρεῖ κατάχλωμη καὶ σὰν ἀντίλαλος μιλεῖ.

Μόνο ἀπάνω στὸ κορμί της, μόνο,
 θὰ στεριώσῃ τὸ γιοφύρι, Μάννα;

ΜΑΝΝΑ, μὲ πικρότατη θλίψη.

Ναί, παιδί μου! Ἄχ, ναί!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Πὲς τὸνομά της, Μάννα! πὲς τὸνομά της!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Μὴν τὴν ἀκοῦς, πατέρα μου . . . μὴν τὴν ἀκοῦς!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὸ ἀγκάλιασμα τῆς Σμαράγδας· μὲ προσταγή.

Πὲς τὸνομά της, Μάννα!

ΜΑΝΝΑ.

Δὲν κάνει ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ πῶ. Πρέπει ὁ ἴδιος αὐτός, ἢ μονάχη της ἐκεῖνη, νὰ μολοήσουν. Γιὰ νᾶχῃ ἀξία ὁ

σκοτωμός, πρέπει μὲ δικιά τους θέληση νὰ γίνῃ ὁ σκοτωμός.

Στὸ κοριτσάκι πὺν τὴν τραβᾷ.

— Πᾶμε, παιδί μου, πᾶμε.

Προχωρεῖ . . . Ἐάφνου γυρίζει.

— Πρωτομάστορα! Πρωτομάστορα!

Σκίσε τὰ στήθια σου καὶ βγάλε τὴν καρδιά σου,
καὶ βάλε τὴ θεμέλιο στὸ γιοφύρι,
ἂν θέλῃς νὰ στεριώσῃ.

Σκίσε τὰ στήθη σου καὶ βγάλε τὴν καρδιά σου,
καὶ βάλε τὴ θεμέλιο στὸ γιοφύρι,
ἂν θέλῃς νὰ στεριώσῃ καὶ ἂν θέλῃς νὰ ριζώσῃ.

Τίποτ' ἄλλο δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ!

Στοὺς Χορούς.

Τίποτ' ἄλλο δὲν ἔχω νὰ σᾶς πῶ. (Φεύγει.)

Σιγὴ φοιχτή. Ὁ Ἄρχοντας προχω εἰ πρὸς τὶς γυναῖκες καὶ κοιτάζει. Ὅλες ἀποτραβιοῦνται καὶ τρέμουν. Εἶναι, ἀλήθεια, ἕνας ἀητὸς ἀπάνω σὲ περιστέρια.

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

᾽Ω! Ἡ Μοίρα, ἡ Μοίρα ἀπλώνει τὰ φτερά της ἀπάνω μας! — Φοβάμαι! — Ἡ Μοίρα εἶναι ἀπὸ πάνω μας καὶ διαλέγει!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Ποιά εἶναι; Κάπου ἐδῶ θᾶναι! Ποιά τρέμει πιὸ πολὺ; Πάει κ' ἔρχεται καὶ τὶς κοιτάζει. Ἐάφνου στὸν Πρωτομάστορα.

Πρωτομάστορα! (Σιγὴ.) Δὲ μιλάς; Ἄ! Δὲ θές νὰ μολογήσῃς! Πρωτομάστορα, σκέψου καλὰ . . . σκέψου καλὰ, Πρωτομάστορα . . . Τὴ φταίχτρα ἂν δὲν πῆς καὶ δὲν τὴ μολογήσῃς, ἀπάνω σὲ σέ, πάνω σὲ σένα θεὰ βάλω τὰ θεμέλια· σὲ σένα τὸν ἴδιο, Πρωτομάστορα! Σκέψου καλὰ! Σκεφτῆτε κι ὄλοι, ἔστεις!

Σιγή. Ἐπειτα σὰ νὰ πῆρε μιὰν ἀπόφαση, στρέφει στοὺς Θεριστάδες.

— Ἐνας ἄς πάη νὰ μηνύσῃ στὸ χωριό, ὅλες οἱ κοπελιές νάρθοῦνε, καὶ πές τους πῶς ἔχουμε χορὸ καὶ γλέντια ἀπόψε, καὶ τίς καλνάζει ὁ Ἄρχοντας στὸ πανηγύρι.

Κουνάει τὸ κεφάλι του καὶ γελάει.

— Καὶ γρήγορα! Ἡ νύχτα δὲν πρέπει νὰ μᾶς βρῆ χωρὶς τὸ σκοτωμό.

Φεύγει τρεχάτος ἓνας Θεριστής. — Ὁ Ἄρχοντας τὸν Πρωτομάστορα ἀπειλητικά.

— Σκέψου καλά, Πρωτομάστορα. Τὴ φταίχτρα, ἂν δὲν πῆς καὶ δὲν τὴ μολοίσης, ἀπάνω σὲ σέ, πάνω σένα θεὰ δάλω τὰ θεμέλια, σὲ σένα τὸν ἴδιο, Πρωτομάστορα!

Στὴ Σμαράγδα τρυφερά.

— Καὶ σὺ, Σμαράγδα μου, πῆγαινε στὸ σπίτι.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ὅχι, πατέρα μου, θέλω νὰ μείνω... Ἄσε με νὰ μείνω!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, ἀπελπισμένος.

Σμαράγδα! Σμαράγδα! Γιατί δὲ φεύγεις; ... γιατί δὲ φεύγεις, Σμαράγδα;

Α Υ Λ Α Ι Α

INTERMEDIO.

ΣΚΗΝΗ. — Στο ἴδιο μέρος.

Ἔλα τὰ ΠΡΟΣΩΠΑ, ὅπως στὸ τέλος τοῦ Β' Μέρους, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἄρχοντα. — Ἔρχονται οἱ ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ χορευτρες μὲ ντέφια, νταούλια, χαλκάδες. — Δυὸ ἡμιχόρια.

Α' ΗΜΙΧΟΡΙΟ. Σωριάζονται κάτω καὶ θρηνοῦν.

Ὠϊμέ! ὦϊμέ! ὦϊμένα! ὦϊμένα!

Μάταια, Πρωτομάστορα, τὰ δυνατὰ σου χέρια μάχονται νὰ δρᾶξουν τῇ ζωῇ, καὶ μέσ' στὸ σκληρὸ τὰγκάλιασμα τῇ Μοίρα νὰ μιλᾶξουν.

Καὶ τώρα, νά, τὰ χέρια τὰ τρισδύναμα πῶς ξεψυχίζουσε καὶ πέφτουν λιγωμένα, σὰ θυμηθοῦν τὰ στήθια τὰ ὀλοστρόγγυλλα τῆς ἀνίκητης γυναίκας! Ὠϊμένα!

Β' ΗΜΙΧΟΡΙΟ. Χαρούμενο γοργὰ χορεύει.

Τοῦ ἔρωτα τὸ ἀλέτρι ὀργώνει καὶ τυραγνεῖ μας τὰ κορμιά· κ' ἢ πίκρα ἀράθυμα ριζώνει στὴν πολυτάραχη καρδιά· καὶ μεις ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸν πόνο πεθαίνουμε καὶ λέμε μόνο :

Ἄ! τί γλύκα, τί γλύκα χάνω, χάνοντας τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω!

Τοῦ ἔρωτα τὸ ἀλέτρι ὀργώνει καὶ τυραγνεῖ μας τὰ κορμιά, κ' ἢ πίκρα ἀράθυμα ριζώνει στὴν πολυτάραχη καρδιά! . . .

Α' ΗΜΙΧΟΡΙΟ, σηκώνεται άπάνω.

Άσσε άπ' τή μέση, Πρωτομάστορα,
τή ζώνη τής άρρώστιας·
και ξόρκισε τό πλάνεμα
πού γλυκά φιλώντας ή γυνάικα
στρώνει κρυφά στό φονικό έρωτοπάλαμκ.

Και μή λυπάσαι· σύ 'σαι Πρωτομάστορας!

Άτσάλι σφίξε τήν καρδιά, νά μή λυγίση.

Στόν κόσμο έσύ δέν ήρθες για ξεφάντωμα:

ήρθες νά θεμελιώσης και νά χτίσης.

Άσσε άπ' τή μέση, Πρωτομάστορα,

τή ζώνη τής άρρώστιας.

Β' ΗΜΙΧΟΡΙΟ.

Όλα του κόσμου τά γιοφύρια
τ' είναι μπροστά σ' ένα φιλι,
πού σάμπως μυστική σφραγίδα
τά χελη πού σμίγουνε σφαλει!

Ά! σύγκορμη τό κριμα κράζω,
τό άγιο τό κριμα τό άκατάλυτο,
και τό βλογω και τό δοξάζω!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ. Τis άκουγε, και τώρα πετιέται άπάνω με τα-
ραχή.

Άχ, έλα! στην πυρωμένη άγκάλη σου
λιπόθυμη από ήδονή σπαράζω!

Β' ΗΜΙΧΟΡΙΟ.

Άχ, έλα! στην πυρωμένη άγκάλη σου
λιπόθυμη από ήδονή σπαράζω.

ΟΙ ΚΟΠΕΛΛΕΣ ΚΑΙ ΤΟ Α' ΗΜΙΧΟΡΙΟ.

Ό, σώπα! τά λόγια σου με καίνε . . .

Γλυκειά ή άγάπη πού πληθαίνει
κάτω από του Θεού τή σκέπη,

καὶ γλυκαπάντοχη μᾶς δένει
 μὲ σᾶλυτα τῆς γέννας βρόχια!
 Πῶς στὰ κορμιὰ μας πέρτει ἀπάνω,
 ὡς πέφτουνε τὰ πρωτοβρόχια
 στὸν πολυδιψασμένο κάμπο!
 Τέτοιαν ἀγάπη καὶ σὲ μένα
 ἄχ! χάρισέ μου, Ἄγνη Παρθένα!

Β' ΗΜΙΧΟΡΙΟ.

“Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ γιοφύρια
 τ’ εἶναι μπροστὰ σ’ ἓνα φιλί,
 ποῦ σάμπως μυστικὴ σφραγιδα
 τὰ χεῖλη ποῦ σμίγουμε σφαλεῖ! . . .

ΧΟΡΟΣ ΑΝΤΡΩΝ. Προχωροῦνε μισοχορεύοντας.

Λάφρωσα! λάφρωσα! ἀνήμπορο ὡς ἐμένα
 κι αὐτὸν ἢ Μοῖρα ἔχει μοιράνει.

“Ὅλοι, σὰν ἀστάχυα θερισμένα,
 στῆς ἴδιας Μοῖρας τὸ δρεπάνι
 ἀπάνω στᾶλλο πέφτουμε ὅλοι,
 σὰν τὰ κορίτσια τοῦ Κουρσάρου τὴν ὁρμή,
 στᾶραχλο περβόλι τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χάρου

Περνοῦνε ἄξιαρνα δυὸ κοράκια καὶ χάνονται γοργὰ πέρ’
 ἀπὸ τὸ γιοφύρι. Οἱ ΑΝΤΡΕΣ, τρομασμένοι :

Περνᾷ ἀποπάνω μας ἡ Μοῖρα
 κ’ εἶμαι σὰν καλαμιὰ ποῦ τρέμει,
 σύντας τῆ δέρνουν σὶ ἀνέμοι.

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, περιτρόμεζ.

Περνᾷ ἀπὸ κάτω μας ἡ Μοῖρα
 σὰ θάλασσα, κ’ ἐγὼ εἶμαι μόνη,
 βάρκα χωρὶς κουπιὰ, χωρὶς τιμόνι.

Κατεβαίνει σιγὰ-σιγὰ ἡ ἀυλαία, καὶ ἀπὸ μέσα ἀκού-
 γεται ὁ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ :

ᾠ! Ἥλιε! ὦ Ἥλιε, ποῦ αἱματοβαμμένος χαμποπετᾶς, ὦ!
Ἥλιε! τί ἔργα φριχτά ἀπόψε θὰ χρυσώσης, ὦ Ἥλιε!

Χωρὶς νὰ σταματήσει ἢ μουσική, ξανασηκώνεται ἡ αὐ-
λαία, καὶ ἀρχίζει τὸ Γ' Μέρος.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ὁ ΑΡΧΟΝΤΑΣ, καὶ γύρω του ὅλος ὁ ΧΟΡΟΣ καὶ τὰ ἄλλα
ΠΡΟΣΩΠΑ, ὄλα. Ὅλες πιὰ οἱ ΚΟΜΗΛΛΕΣ τοῦ χωριοῦ ἔχου-
νε φτάσει γιορτοστολισμένες, ὅμως ἀνήσυχες. — Ὁ ΤΡΑ-
ΓΟΥΑΙΣΤΗΣ πάλι σωριασμένος στὰ πόδια τῆς ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ.
ΑΡΧΟΝΤΑΣ, ἐπίσημα καὶ βαριά.

Ὁ Θεὸς στὰ χέρια μου ἐμένκ, μπιστεύτηκε αὐτὴ τῇ
χώρα, καὶ τὴν ἄλλη Μεγάλῃ Μέρα, λόγο θὰ δώσω
ἐκεῖ ἀπάνω ἐγώ· γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ καθενός σας, λόγο
θὰ δώσω μόνο ἐγώ. Καὶ τὸ κακό, ποῦ ἕνα φυλλαράκι
μόνο ἀδλαβο εἶναι στὰ στήθια σας, γλήγορα δέντρο
γίνεται πλατὺ στὰ στήθια τὰ δικά μου, καὶ φουντώνει
καὶ καρπίζει, καὶ τρώει μου τὰ σωθικά. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ
σήμερα, χιλιόδιπλα πονῶ, καὶ γυρεύω τώρα νὰδρω
τὴ φταίχτρα ποῦ εἶν' αἰτία καὶ ἀφανίζει μου ὅλο τὸ
χωριό. Ἄν ἀπὸ σᾶς κανεὶς τὴ γνωρίζῃ, τοῦ λαοῦ μου
βουνὸ τὸ κρῖμα στὸ κεφάλι του νάναι ἀπάνω, καὶ
στῶν παιδιῶν του, Κατάρρα, σὰ δὲν τὴ μαρτυρήσῃ·
κι ὅ,τι θέλει του ἄς εἶναι! Καὶ κόρη του, κι ἄς εἶναι
κι ἀδερφή!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Ἄφέντη! ἀφέντη! Ὅρκο στὰ παιδιὰ μὲς κάνουμε,
πῶς ἐμεῖς δὲν ξέρουμε τὴ φταίχτρα. Κι αὐτὴ νὰ μο-
λογήσει, πῶς εἶναι πάλι μπορετό; Εἶναι γλυκειὰ ἢ

ζωή τοῦ ἀπάνω κόσμου, κ' εἶναι πικρὸς ὁ κάτω κόσμος, ἀφέντη. Κανέννας δὲ ζητάει ποτὲς νὰ φύγη, στοῦ μύρου Χάρου τᾶραχλα νὰ πάη περὸδλια. Μηδὲ στής Ἄρνας δὲν πάει τοὺς κάμπους μονάχος του κανέννας· ναι, ἀφέντη, κανεῖς! Τὸν Πρωτομάστορα μονάχα, αὐτόγε ρώτα· μονάχα αὐτὸς μπορεῖ νὰ σοῦ τὴ μολογήση, γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ του, ἀφέντη!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Πρωτομάστορα!

Σιγή. Προχωρεῖ πρὸς τὶς κοπέλλες.

— Μιὰ ἀπὸ ἐὼ μέσα χωρὶς ἄλλο θάνατι. Ἐδῶ ἔναι οἱ ὀμορφότερες κοπέλλες τοῦ χωριοῦ. Κάπου ἐδῶ θὰ κρύβεται, καὶ κλαίει. Κάποια ἀπ' ὄλες θενὰ κρυφοτρέμη.

Οἱ ΓΥΝΑΙΚΕΣ.

Ἦωω! Παναγιὰ μου!

ΜΑΣΤΟΡΟΙ. Ἔρχονται μὲ τὰ μυστηριὰ στὸ χέρι.

Ὁ ἥλιος βασιλεύει! Δὲν ἔχουμε καιρό.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, μὲ ἀγανάχτηση καὶ πεισνωμένως.

Σύρτε τότες τὸν Πρωτομάστορα, καὶ χτίστε τον!—Σὰ δὲ θέλῃς νὰ μολογήσῃς, ἐγὼ θὰ σ' ἀναγκάσω! Ἄ! θὲς δὲ θὲς, θὰ σκύψῃς καὶ θὰ πῆς! Σύρτε γλήγορα τὸν Πρωτομάστορα, καὶ χτίστε τον!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ. Ἀλαργεῖ τοὺς θεριστάδες ποὺ θέλουνε νὰ τὸν ἀδράξουν.

Μὴ μ' ἀγγίζετε!

Ο ΓΕΡΟΣ.

Αὐτὸς φταίει, ἀφέντη! Αὐτὸς ἀφάνισε τὸ χωριὸ μας!
Αὐτὸν ὁ ποταμὸς ζητάει σφαχτάρι!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Μὴ μ' ἀγγίζετε!

ΟΛΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ.

Μολόγησε, Πρωτομάστορα, τὴ γυναίκα πού σου σκότισε τὸ νοῦ. Μολόγα τὴν, Πρωτομάστορα, σὰ θέλῃς γὰ στεριώσης τὴ δουλειά. Ἐνας ἀρχηγὸς δὲν ὀρίζει τὴν καρδιά του, Πρωτομάστορα. Ξερίζωσ' τὴν, καὶ στὸ ποτάμι ρίξε τὴν, καὶ πᾶμε!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

ᾠ! μὴν τρέμῃς, καρδιά μου.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, προσταχτικά.

Σύρτε τον εὐτὺς καὶ χτίστε τον!

Μὲ θυμὸ στοὺς μαστόρους, πού ἀπειλητικὰ σαλεύουν καὶ μουρμουρίζουν.

— Αἱ! τί σαλεύετε σεῖς; Εἴμιχι ὁ Ἄρχοντας ἐδῶ!

Πηγαίνετέ τον! ἐμπρός!

Ἡ ΣΜΑΡΑΓΓΑ δὲν μπορεῖ πιά νὰ κρατηθῆ. Παρακολουθοῦσε μὲ ἀγωνία τὸν Πρωτομάστορα, καὶ πότε-πότε πετιότανε νὰ μιλήσῃ· προχωροῦσε ἓνα βῆμα, σταματοῦσε ἀπότομα, ἤθελε νὰ φωνάξῃ, κ' ὕστερα πάλι συγκρατιότανε. Τώρα πιά δὲν μπορεῖ. Πετιέται, σταματᾷ τοὺς ἀνθρώπους πού τραβοῦν τὸν Πρωτομάστορα, καὶ μ' ἓνα θριαμβευτικὸ ἀνατίναγμα ὄλου τῆς τοῦ κορμιοῦ, φωνάζει:

Σταθῆτε! Σταθῆτε! Ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ!

Ὅλοι ξεσταίνονται ξαφνιασμένοι. Ὁ ΑΡΧΟΝΤΑΣ ἀπελπισμένος τρέχει κι ἀγκαλιάζει τὴ Σμαράγδα μὲ τρόμο:

Παιδί μου Σμκράγδα! Τί ἔπαθες!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Σμαράγδα! Σμκράγδα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, ἀγκαλιάζοντάς τὰ γόνατά της.

Σῶπα! σῶπα Σμκράγδα!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, φεύγει ἀπὸ τὰγκάλιασμά τους, ἀσυγκράτητη.

Τὸν ἀγαπῶ! Πέρα καὶ πέρα

τὸν ἀγαπάω, βαθιά, τρελά!
 Σ' ἔλο τὸν κόσμον θὰ τὸ φωνάξω,
 τὸν ἀγαπάω, πεθαίνω!
 Ἐέσκεπα, πέρα καὶ πέρα,
 τὸ φωνάζω, τὸ διαλαλῶ:
 Ἐὸν Πρωτομάστορα, λατρεύω!
 γι' αὐτὸν πονῶ . . .

ΜΑΣΤΟΡΟΙ, θριαμβευτικά.

Μολόησεν! Ἄρχοντα, μὴν ξεχνᾶς τὸν ὄρκο σου!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Μὴν ξεχνᾶς τὸν ὄρκο σου, πατέρα.

Ἐγώ ῥμαι ποὺ τὸν πλάνεσα καὶ τοῦκανα γητιεῖς
 καὶ ξόρκια. Ἐγὼ τὸν πλάνεσα,
 καὶ δύναμι καὶ νοῦ τοῦ πῆρα.

Τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ κι ἄς ἔρθῃ, τὸν προσμένω
 τὸ γλυκὸ τὸ θάνατο, γιὰ κείνον ποὺ ἀγαπῶ.

Στοὺς μαστόρους ποὺ ἔρχονται νὰ τὴν πάρουν.

— Πᾶμε!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Σταθῆτε! Ὅχι! ὄχι! Δὲ φτάνει νὰ τὸν ἀγαπάει μόνο.

Ἡ Μάννα εἶπε, τὸ κορμί της πὼς πρέπει νὰ χαίρεται
 ὅλη νύχτα ὁ Πρωτομάστορας, κ' ἡ Σμαράγδα μου εἶ-
 ναι ἀγνή! Ναί, εἶν' ἀγνή!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ, σφίγγοντας ἀπελλιμένα τὰ στήθια της.

Θεέ μου! Θεέ μου!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Ἄλλη γυναίκα θᾶναι. Μὴν παίρνετε αἷμα ἀθῶο στὸ
 λαϊμό σας!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Νὰ συρθῇ πάλι ὁ Πρωτομάστορας καὶ νὰ χριστῆ, σὰ
 δὲ μολογᾷ!

Ἄλαλάζει πάλι ὁ Χορὸς τῶν θεριστάδων ἀπὸ τῆ χαρᾶ καὶ κυκλῶνει τὸν Πρωτομάστορα.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Σταθῆτε! Σταθῆτε!

Κρούβει τὸ πρόσωπό της μέσ' στὰ χέρια της καὶ ξεσπᾶ σὲ λυγμούς.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, ἔντρομος.

Σμαράγδα!

Τῆς πιάνει τὸ πρόσωπο καὶ τὴν κοιτάζει.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Πατέρα, πατέρα, μὴ μὲ κοιτάξεις ἔτσι! Εἶναι ἀλήθεια.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Εἶναι ψέματα! Μὴν τὴν ἀκοῦς! μὴν τὴν ἀκοῦς! Εἶναι ψέματα!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

Εἶν' ἀλήθεια! εἶν' ἀλήθεια! Μ' ἀγαπάει, καὶ θέλει νὰ μὲ σώσῃ!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Ἐξω φρενῶν πηγαίνει κ' ἔρχεται· δὲν ξέρει τί κάνει. Μὲ τρόμο κ' ἐλπίδα κοιτάζει κατὰματα τὴ Σμαράγδα:

Σμαράγδα . . . παιδί μου . . . λυπήσου με!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ.

ὦ! ἡ καρδιά μου θεὸν σπάσῃ.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Πὲς πὼς δὲν εἶν' ἀλήθεια . . . Πὲς πὼς εἶναι ὄνειρο }
φριχτὸ αὐτὸ ποὺ βλέπω!

Τῆς φράζει τὸ στόμα ἀπελπισμένος.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄ! γι' αὐτὸ συχνὰ τὴν ἔδλεπα τὴ νύχτα στὸ ποτάμι!

Γι' αὐτὸ καὶ πάντα μὲ τὸν Πρωτομάστορα, πάντα τὴ βλέπαμε γλυκὰ νὰ τὸν κοιτάζῃ.

— Ἄ! ξαδιάντροπη καὶ νυχτοφιλημένη!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

"Α! φωνάζετε τώρα κι άλυχτάτε σά σκυλλιά στη μελοθάνατη λαφίνα! Κι άν έλοι με είδατε, δέ με νοιάζει! 'Ως τώρα, κατάστηθα σάς έρριχνα την όμορφιά μου, και με μισούσατε! Τώρα σάς ρίχνω την άγάπη μου! σάς ρίχνω την άγάπη μου! την άγάπη μου σάς πετώ, και δέν φοβάμαι! Δέ σάς φοβάμαι! Έμένα τό κορμί μου μοσχοβολάει σαν περιβόλι ξανοιγμένο, κι έλος ό ποταμός δέ θα μπορέση νά μου σδήση άπ' τό κορμί μου τά φιλιά του!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ, δέν κρατιέται πιά και χύνεται νά τή χτυπήση, νά τής φράξη τό στόμα.

"Η κατάρρα μου άπάνω σου, Σμαράγδα, πελέκι πιό βαρύ κι άπ' έλου του κόσμου τά γιοφύρια! ή κατάρρα μου, Σμαράγδα . . . ή κατάρρα μου!

ΣΜΑΡΑΓΔΑ, σωριάζεται και κατακυλιά χάμω, σά νά την πλάκωσε βαρύ πελέκι.

"Αα! σόπα πατέρα!

Θέλει νά συρθῆ και νά πιάση τό χέρι του πατέρα της, όμως αὐτός άποτραβιέται.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Μή μ' άγγίξεις, μή! Ντρόπιασες τό σπίτι μου, και λέρωσες τόνομά μου! Στάχτη έκαμες την τιμή μου, ώϊμένα!

Στόν Πρωτομάστορα.

— Μαύρη ώρα κι άραχνη, που ό έσκιος σου λέρωσε τό σπίτι μου! Κουρσάρος φάνημες, χαροκόπος, ξελογιαστής! Ρήμαξες και τό σπίτι μου και πήρες μου την κόρη!

Στήν Σμαράγδα που θέλει νά τον παρακαλέση νά σωπάση.

— Μή μ' άγγίξεις!

Ἐδράχνει τὰ στήθια του σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὰ ξεσκίση.

— Κόρη δὲν ἔχω πιά· δὲν ἔχω πιά παιδί!

Παίρνει μου τώρᾳ ἢ Μοίρα καὶ τὴν κόρη τὴ στερνὴ!

Δὲν ἔχω πιά παιδιὰ! δὲν ἔχω πιά παιδιὰ!

Στὰ γερατιά μου ἐλπίδα δὲ μοῦμεινε καμιὰ!

Δὲν ἔχω πιά παιδιὰ· κόρη δὲν ἔχω πιά . . .

Γυρίζει στὸν ποταμό.

— Ἄ! μούγγριζε καὶ φρύμαζε . . .

μὲ τὸ αἷμα μου σὲ δαμάζω!

Δὲν ἔχω πιά παιδιὰ,

κ' ἐλπίδα δὲ μνήσκει μου καμιὰ!

Ἄ! μούγγριζε καὶ φρύμαζε, ἀχόρταγο θεριό!

Νά, καὶ τὴν κόρη μου τὴ στερνὴ,

κι αὐτὴ σοῦ δίνω ἀκόμα

στάχόρταγό σου στόμα

σφαχτάρι διαλεχτό!

Τώρᾳ πιά μένω χωρὶς παιδί,

χωρὶς χαρὰ κ' ἐλπίδα!

Ἄπελπισιὰ, ξύπνα!

Μόνη σὺ θυγατέρα, μόνη σὺ μ' ἀπομένεις!

Στοὺς μαστόρους.

— Πηγαίνετέ τη! δὲν μπορῶ νὰ τὴ βλέπω πιά!

Κλαίει. Μερικοὶ θεριστάδες παίρνουνε τὸν Ἄρχοντα γιὰ

νὰ τὸν πᾶνε σπῆτι του, κ' οἱ μαστόροι παίρνουνε τὴ Σμα-

ράγδα. Στρέφει ἡ Σμαράγδα καὶ κοιτᾶζει τὸν πατέρα της.

Κι αὐτὸς τὴ στιγμή ἐκείνη ἔστρεψε τὸ κεφάλι νὰ δῆ τὴ

Σμαράγδα. Χύνεται ἡ Σμαράγδα στὸν πατέρα της ποῦ

τῆς ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά του, καὶ κλαίνει κ' οἱ δύο.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Πατέρα μου, δῶσ' μου τὸ στερνὸ φίλι, παρηγοριὰ νὰ
τῶχω.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ.

Παιδί μου, παιδί μου! (Τὴ φιλεῖ καὶ κλαίει.)

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Ὁ ἥλιος βασιλεύει. Πᾶμε!

Μὲ δυσκολία τοὺς χωρίζουνε. Φεύγει ὁ Ἄρχοντας, καὶ ἡ Σμαράγδα σέρνεται στὸν ποταμὸ σιγὰ-σιγὰ σὰ νύφη. Ὁ Πρωτομάστορας πηγαίνει δίπλα τῆς συλλογισμένος κι ἀποφασισμένος.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ἀγάπη μου, μὴν κλαῖς . . . ἀγάπη μου, μὴν κλαῖς . . .

Τὴν ἀναβαστάει καὶ τὴ βοηθᾷ νὰ προχωρῇ.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ἐλα κοντά μου . . . πιὸ κοντά μου,
νὰ σὲ νοιώθω ἀπάνω στὴν καρδιά μου . . .

καὶ νύφη θὰ θαρρῶ πὼς πάω
μέσ' στὰ χρυσὰ καὶ τὰ μετὰξια ντυμένη, καλέ μου.

Ἔσπᾳ σὲ γόους, σὰ νὰ θυμᾶται ξάφνου.

— ὦ! ὦμένα! Ὁ ποταμὸς ἄντρας μου, ἡ γῆς τοῦ
γάμου τὸ κρεβδάτι, καὶ στεφάνια τὰ πελέκια ματωμένα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Σμαράγδα! Σμαράγδα . . . δὲν πονεῖς, ἄχ! τὸ μορφο
κορμάκι σου;

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Χαρά μου πούχω τὸ μορφο κορμί καὶ στὸν ἀγαπῶ
τὸ δίνω!

ΧΟΡΟΣ.

Πᾶμε λιγάκι πιὸ γοργὰ
κι ὁ ἥλιος σὲ λίγο γέρνει πιά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ.

Σμαράγδα! Σμαράγδα!

Τὰ μάτια μου τὰ δάκρυα νὰ σταῖσουν δὲν μποροῦνε!

Ἄχ! μαῦρος εἶναι ὁ Ἄδης κι ἄραχνος, Σμαράγδα,

χωρίς γιορτές, και χωρίς πανηγύρια,
δίχως ήλιο, δίχως φώς!

Κ' οί ὁμορφονιοὶ λεβέντες δεντρά ξεριζωμένα
θάναι στὸν κάτω κόσμο,
Σμαράγδα . . . Σμαράγδα . . .

κ' οἱ λιγερές, πόρτες γκρεμισμένες θάναι, Σμαράγδα,
καὶ τὰ μικρούλικα τὰ παιδιὰ
σὰ μῆλα μαραμένα, Σμαράγδα! Σμαράγδα!

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, μὲ τρόμο.

Σώπα! Σώπα! Φοδᾶμαι! (Ξεσπᾶ σὲ κλάματα· στέκεται.)

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Κάνετε γλήγορα! Ὁ ήλιος βασιλεύει.

ΣΜΑΡΑΓΓΑ, ἀνατινάξεται σύσφιμη.

Ὁ Ἥλιος!

Ἐκλώνει τὰ μπράτσα της στὸν ήλιο ἀχόρταγα. Τὰ μαλλιά της, τὰ μάτια της, τὰ χέρια της, γεμίζουνε ήλιο. Σὰν τὴ διψασμένη γῆ τὸ κορμὶ της τὸν ἀπορουφᾶ.

— ὦ! Ἥλιε!

ὦς καὶ τὴν ὥρα τοῦ χωρισμοῦ μας,
πάντα σὲ νοιώθω πιὸ γλυκό,
σὰ σῶμα ἀγαπητικοῦ, σιμά μου.

Γεμίζεις τὰ χέρια μου καὶ τὰ μαλλιά μου,
καὶ τὰ μάτια μου, καὶ τίς δίπλες
τῶν φουστανιῶν μου, ὦ! Ἥλιε· κι ἀκόμα
σὲ νοιώθω νὰ γκακλιάζεις τὸ λαιμὸ μου
καὶ σὰ χρυσοῦ σταυροῦ νὰ κατεδαίνεις
στὰ στήθια μου, ὦ Ἥλιε!

Δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της ποὺ τρέχουνε
σιγὰ σιγὰ κι ἀθόρυβα.

ὦ! Ἥλιε,

καὶ βουνὰ καὶ δέντρα καὶ θάλασσα,
ἔχετε γειά . . . ἔχετε γειά!

Ἄχ! κανένας δὲ θὰ λύσῃ πιά
τὴ ρόδινη ζώνη τῶν εἴκοσι χρονῶν μου.
Σιέκεται καὶ τρέμει.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ἀγάπη μου, μὴν κλαῖς! ἀγάπη μου, μὴν κλαῖς.
Ἔχουνε πιά φτιάσει στὸ γιοφύρι.

Ζήσαμ' ἔμεῖς σὲ μιὰ νυχτιὰ χίλιες χιλιάδες χρόνια,
τὴ ζωὴ ἔβλη τὴν ἐφιλήσαμ' ἔμεῖς,
στόμα μὲ στόμα.

Σμαράγδα σ' ἀγαπάω, Σμαράγδα σ' ἀγαπάω.

Πόσο ἀγαπῶ τὰ χέρια σου, τὰ κοντυλένια χέρια,
πάντ' ἀγκαλιές μου φέρνανε τὰ χὰδια καὶ τὰ ρόδα.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ἡ ἀγάπη μας ἀξίζει μιὰ ζωὴ,
στὸ θάνατο πηγαίνω καὶ γιὰ ἓνα σου φιλί.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ναί, πάντα, Σμαράγδα καλή μου, θὰ σ' ἀγαπῶ,
καὶ μὴν τρέμῃς, Σμαράγδα, σ' ἀγαπῶ.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Χιλιάδες χρόνια σὲ μιὰ νυχτιὰ
ἐζήσαμ' ἔμεῖς, καλέ μου.

Νά . . . δὲν τρέμω πιά . . . σ' ἀγαπῶ.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Βραδυάζει πάλι, ἀγάπη μου, ζυγώνει τὸ σκοτάδι·
θαμπώνει ὁ κόσμος γύρω μου, κ' ἐσύ μονάχα λάμπεις.

Καὶ πάντα . . . πάντα στὸ στόμα μου
τὰ φιλιὰ σου θάχω.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

Ναί, κ' ἐκεῖ ποὺ πάω,
πάντα τὰ φιλιὰ σου
στὸ στόμα μου θάχω.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ.

Ναί, Σμαράγδα, πάντα
τὰ φιλιὰ σου θάχω.

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Κάνετε γλήγορα, κι ὁ ἥλιος βασιλεύει.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ.

᾽Ωω !

Ὁ Πρωτομάστορας σκύφτει γιὰ νὰ τὴ φιλήσῃ. — Ἐν-
τρομη ἢ Σμαράγδα ἀπλώνει τὰ χέρια τῆς.

— Μὴ μὲ φιλήσῃς, μὴ ! Δὲ θάχω πιά τὴ δύναμη νὰ πε-
θάνω !

Στοὺς μαστόρους.

— Πᾶμε· κάνετε γλήγορα !

Τὴν κατεβάζουν σιγὰ σιγὰ στὰ θεμέλια τοῦ γιοφυριοῦ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ, μὲ γοερὲς φωνές.

Ἄ ! ἐσὺ μισεύεις, ὁμορφιά· κ' ἐμᾶς ποὺ μᾶς ἀφήνεις ;
Ρίχνεται ἀπάνω στὶς πέτρες.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, σπρώχνει τὸν Τραγουδιστὴ πὺν τοῦ
ἐμποδίζει τὸν τόπο :

Ἐσὺ, μὴ φωνάζῃς !

Στοὺς μαστόρους πὺν κουβαλοῦνε πέτρες κι ἀσβέστη.

— Τέσσερα πελέκια ἀγκωνάρια βάλετε·

Ἡ φωνὴ του δυνατὴ καὶ δακρυσομένη.

— καὶ δέσετέ τα μὲ σίδερο καὶ μολύδι.

Οἱ μαστόροι δουλεύουν. Ἀκούγονται τὰ σφυριά μὲ τὰ
κλάματα τοῦ Τραγουδιστῆ. Τίποτ' ἄλλο. Αὐτό, κάμποση
ῶρα. Κανένας δὲ μιλεῖ. Εἶαργου ἀπὸ τὰ θεμέλια ἀκούγε-
ται πιγμένη

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ.

᾽Ω ! ἀλοίμονο στὴ μοίρα μας, κρῖμα στὸ ριζικό μας !

Τρεῖς ἀδερφάδες εἴμασταν, κ' οἱ τρεῖς κακογραμμένες.

Ἡ μιὰ ἐχτισε τὸ Δούναβη κ' ἡ ἄλλη τὸν Αὐλῶνα·

κ' ἐγώ, ἢ πιὸ στερνότερη, τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι! . .
 Ὡς τρέμει-ν ἢ καρδούλα μου, νὰ τρέμη τὸ γιοφύρι·
 κι ὡς πέφτουν τὰ μαλλάκια μου, νὰ πέφτουν κ' οἱ δια-
 [βάτες.

ΜΑΣΤΟΡΟΙ.

Ἄλαιομογο στούς κόπους μας· κρίμα στὶς δούλεψές μας!
 Θεὸνὰ τρέμη πάλι τὸ γιοφύρι . . .

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, σκύβει ἀπάνω στὸ γιοφύρι.

Σμαράγδα!

Σμαράγδα, τὸν ἔρκο ἄλλαξε κι ἄλλη κατάρρα δῶσε,
 εἰ ὁ καλὸς σου σ'τὸ ζητᾶ καὶ σ'τὸ παρακαλάει.

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ.

Σίδερο ἢ καρδούλα μου, σίδερο τὸ γιοφύρι·
 σίδερο τὰ μαλλάκια μου, σίδερο κ' οἱ διαβάτες·
 εἰ ὁ καλὸς μου τὸ ζητᾶ καὶ τὸ παρακαλάει.

Σιγὴ πάλι· ἀκούγονται μόνο οἱ μαστόροι πού δουλεύουν.
 Καταγιά ἔχει σκεπάσει τὴ σηγιῆ ἔτσι, πού τίποτε σχεδὸν
 δὲν ξεχωρίζει, ἔξδν ἀπὸ τὸν Πρωτομάστορα πού ἀνεβα-
 σμένος ψηλὰ δίνει διαταγές. Σιγὰ σιγὰ ἡ καταγιά γά-
 νεται, καὶ φαίνεται τὸ γιοφύρι τελειωμένο καὶ λαμπρό·
 καὶ τὸ φωτίζουνε οἱ κόκκινες ἀχτίδες τοῦ ἡλίου πού βα-
 σιλεύει.

ΧΟΡΟΣ, χαρούμενος.

Σίδερο τὸ γιοφύρι· δὲν τρέμει πιά!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, φωνάζει.

Σμαράγδα! . . .

Σιγὴ φοιχτή. Μῆτε ἀναστεναγμὸς δὲν ἀποκρίνεται. Οὐμι-
 μένος ξαναρωτᾷ ὁ Πρωτομάστορας.

Σμαράγδα! Σμαράγδα!

Ὅλοι τῆς ρίχνουν πέτρες. Ὁ Τραγουδιστὴς σπᾶ στὰ γό-
 νατὰ του ἀπάνω καὶ τῆς ρίχνει τὴ φλογέρα του, καὶ κλαίει.
 Ὁ Πρωτομάστορας ρίχνει μιὰ μεγάλη πέτρα. Οἱ γύφτοι

δουλεύουνε εὐθυμοί. Οἱ θεριστάδες ὄλο καὶ ρίχνουνε πέτρες. Ὁ καιρὸς γαλήνεψε, καὶ ὄλα, ἤρεμα-ἤρεμα, τὰ χρυσώνει καὶ τὰ ἀποθεώνει ἢ δύση τοῦ Ἡλίου.

ΧΟΡΟΣ.

Σίδερο τὸ γιοφύρι. Σίδερο τὸ γιοφύρι!

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ, πὸν τοὺς ἄκουγε ἀσάλευτος καὶ θλιμμένος, ξάφνου πετιέται ἀπάνω:

Ἡ δουλειά μας ἐδῶ τελείωσε. Πᾶμε.

Τρέχουν καὶ μαζεύουν τὰ τσαντήρια, ἐτοιμάζονται νὰ φύγουν. . . Σ' ἓνα ἄγριο στοροβιλισμό οἱ γύφτισσες, μὲ τὰ γτέφια καὶ τὶς καστανιέτες, θριαμβευτικὰ ἀλαλάζουν.

ΧΟΡΟΣ.

Νὰ ζήσης, Πρωτομάστορα,

πὸν νικητὴς ἐδγήκεις τῆς καρδιάς σου, ἐσύ.

Γειά σου, χαρά σου, Πρωτομάστορα!

Γειά σου, καλέ, χαρά σου!

Τ Ε Λ Ο Σ